

Bestel
NU
de
KALENDER

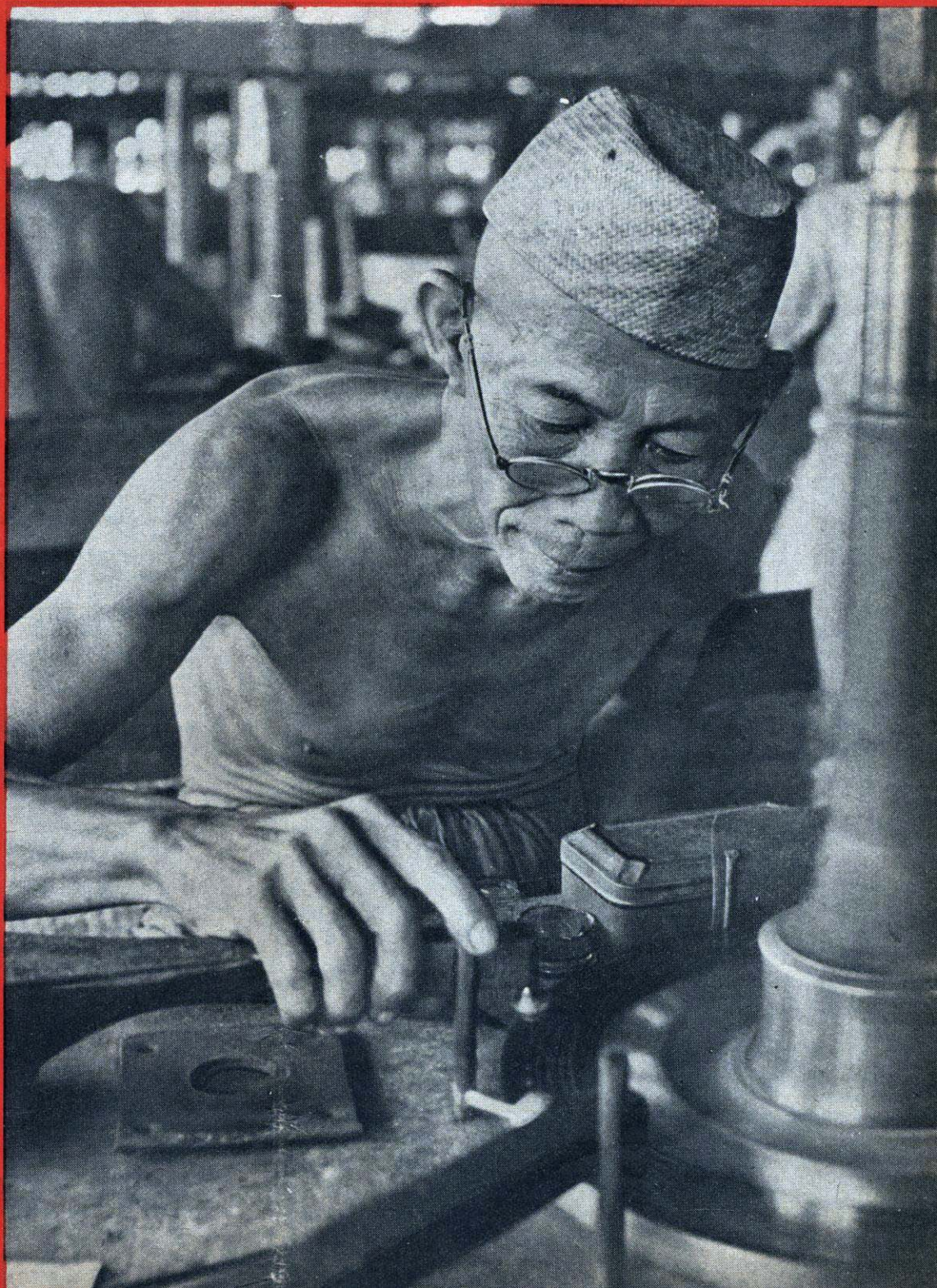
1950

(Zie blz 17)

Oost *in* West

Indonesisch ambachtsman. Moge de toewijding, waarmede deze slijper zijn taak verricht, ook de Indonesische leiders in staat stellen de hunne zodanig uit te voeren, dat de Indische volken voor verdere rampen bespaard blijven.

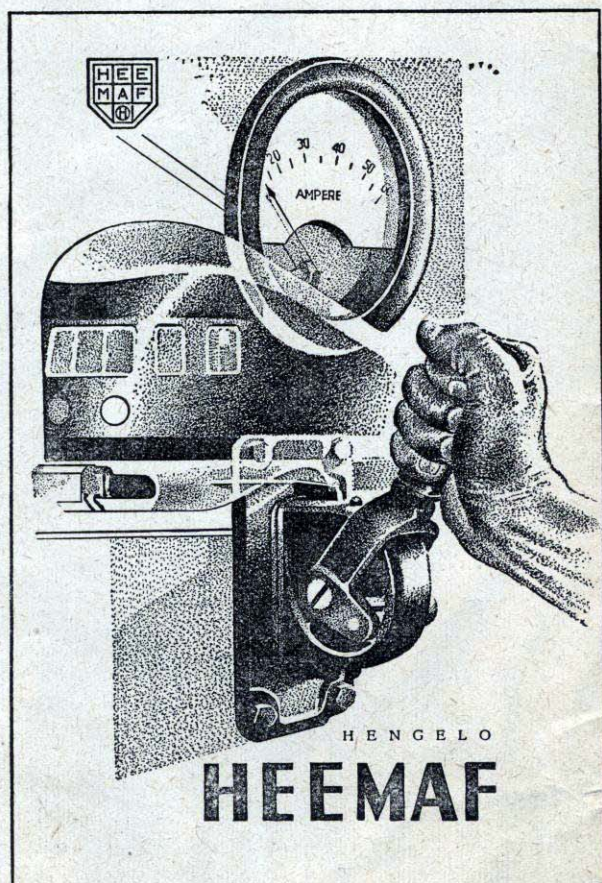

42e jaargang no. 18 - 10 December 1949

Losse
nummers

50 cts

•
N.V.
P. F. van Vlissingen & Co's
Katoenfabrieken
Helmond
•

N.V.
DE "BESTSCHE
TRICOTWEVERIJ,,
BEST

Tricotages

Kousen

Overhemden

Donkere dagen...

Men begint het te begrijpen.... Enig inzicht in de diep-ingrijpende betekenis der RTC-besluiten begint door te dringen tot bredere kringen van ons volk. Men heeft zich lange tijd afzijdig gehouden. Grote volksgroepen hebben, in een soort instinctieve afkeer van het onheil, onbewust geweigerd iets te begrijpen, van wat zich afspeelde. Er bestond een sterke neiging, om zich in alles eerder te verdiepen, dan in de zaken, welke het lot van het Koninkrijk bepalen. Men vond het alles lastig, moeilijk en ingewikkeld. Men heeft in de complicaties zelve der materie een voorwendsel gevonden om er zich verre van te houden. Men voelde wel, dat iets zeer ernstigs bezig was te gebeuren. Maar het Nederlandse volk in zijn geheel, zich nog maar moeilijk herstellend van de oorlogsslagen, bracht de geestkracht niet op ook deze nieuwe bedreiging onder de ogen te zien.

Thans echter, nu aanstonds de Staten Generaal voor de gewetensvraag gesteld zijn, of zij de besluiten der Ronde Tafel Conferentie moeten bekrachtigen, thans leeft ineens allerwege de belangstelling op. De aandacht, de twijfel, de bezorgdheid, de angst....

Zelfs leiders der twee grote partijen, die de voornaamste verantwoordelijkheid dragen, uiten zich voorzichtig. KVP-voorzitter Romme geeft als sterkste argument: „wie niet de zekerheid van de chaos ginds wil, zal zich hierbij neer moeten leggen”. PvdA-leider Vorrink maande te Amsterdam, dat Nederland de vijftien percent van het volksinkomen, welke de verhouding tot Indië opbracht, toch niet verloren mag laten gaan. En in den lande, onder het volk zelf, groeit snel de vrees, dat er met Nederland en met Indië iets rampzaligs gaat gebeuren.

Nu, men kan zich over dit ontwakend inzicht maar matig verheugen. Want de kans is groot, dat het te laat is....

* * *

Te laat voor de Ambonnezen, Timorezen en Menadonezen. Te laat voor de volken van Nieuw-Guinea. Te laat voor de Indische Nederlanders. Te laat voor de miljoenen Javanen, Soendanezen en Sumatranen, die tot het laatst toe met de Nederlanders hebben samengewerkt. Zij allen hebben de plechtige beloften van de Nederlanders gehoord. Zij allen hebben vertrouwd, dat de Nederlanders die beloften natuurlijk na zouden komen. En zij allen hebben zich vergist. De plechtige beloften van de hoogste Nederlandse gezagsdragers zijn niet nagekomen. Mensen, die met een kinderlijke argeloosheid naar de Nederlandse vlag keken en verzekerden, dat zij zich alleen onder Hare Majesteit de Koningin veilig voelden, laten wij aan hun lot over. Mensen, die een aandoenlijke trouw en loyaliteit betoonden, geven wij prijs. Miljoenen Indonesiërs, die jaren lang de moed hadden om levensgevaar te trotseren, waar de terreur op alle vrienden van Nederland loerde, laten wij onbeschermd ten prooi aan diezelfde terreur. Verraden wij deze mensen? Verraden wij de Indische Nederlanders, de Menadonezen, de Papoea's, de Timorezen, de Ambonnezen en vele miljoenen Javanen en Sumatranen, die ons tot het laatst vertrouwden? Ja, wij verraden hen.

* * *

Is er dan geen hoop? Is alles dan metterdaad verloren? Neen. Er is wel stof tot hoop en alles is nog niet verloren.

Allereerst niet, omdat thans eindelijk in Nederland in vele kringen beter inzicht doorbreekt. Voorts, omdat de Nederlandse volksvertegenwoordiging haar beslissing nog niet heeft genomen. Ook, omdat men daar, al dan niet met overname van de suggestie van prof. Eigeman, nog kan

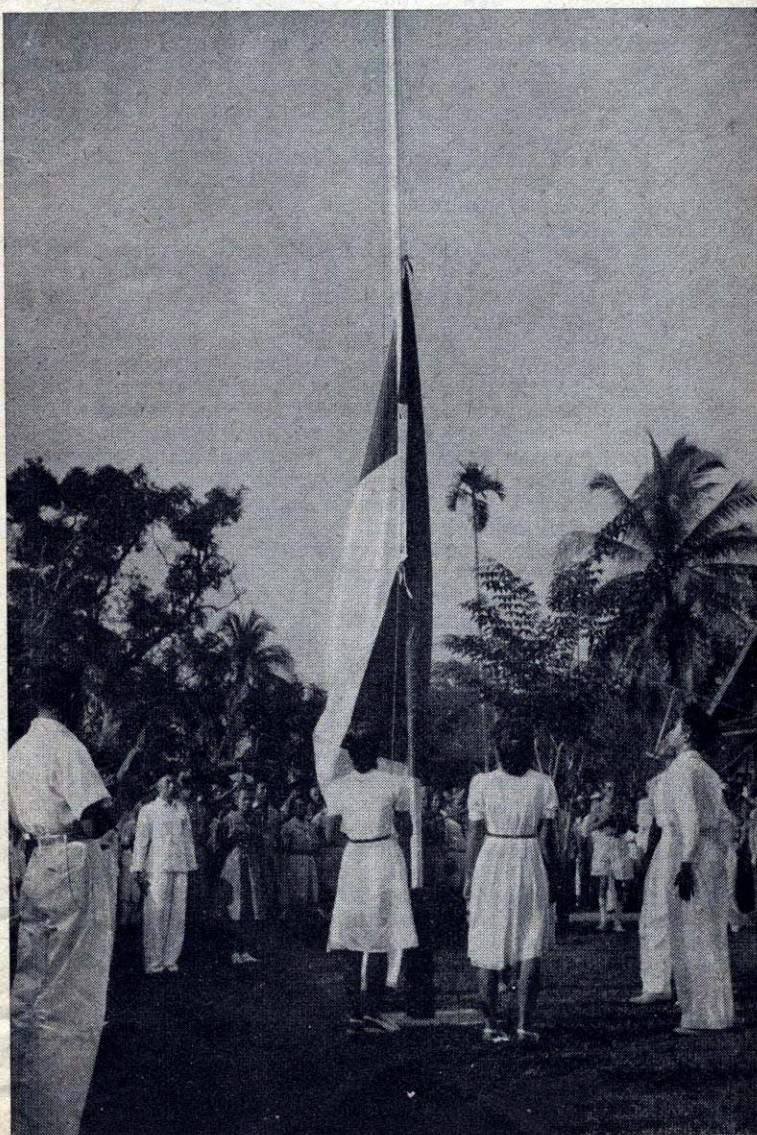
vasthouden aan de eisen van het zelfbeschikkingsrecht. En tenslotte, omdat zelfs wanneer het ergste geschiedt ook in de soevereine Republiek der Verenigde Staten van Indonesië nog altijd Nederlanders zullen blijven, die kunnen meehelpen alle boze machten te bestrijden en alle goede krachten te versterken.

Het is thans voor allen, die Indië liefhebben, méér dan ooit nodig niet te versagen. Het is plicht, jegens Indonesië en jegens Nederland, om elke kans, die nog geboden wordt, met inzet van al onze krachten te gebruiken. Het is noodzakelijk om al onze geestkracht, onze energie, onze kennis en onze toewijding aan Indonesië te blijven schenken.

Nederland heeft, door het versagen in deze laatste jaren, een zware schuld op zich geladen. Laat ons het gelegenheids-optimisme, dat hier en daar betoond wordt, verwerpen. Laat ons de waarheid niet verhelen, dat wij thans in zeer donkere dagen leven.

Doch laat ons, die hetzij door geboorte, hetzij door genegenheid, ons met Indië verbonden voelen, sterk en verenigd blijven. Wij hebben deze ontwikkeling niet gewild. Wij zien het onrecht en wij zien de gevaren. Maar daarom rust juist op ons de taak om, elk voor zich en allen tezamen, waakzaam uit te zien naar elke kans. Naar elke gelegenheid om de geestelijke en de culturele banden met Indonesië te versterken; naar elke mogelijkheid om onze Nederlandse en Indonesische vrienden daar te helpen en bij te staan en naar elke kans om iets te herstellen en goed te maken van het afschuwelijk onrecht, dat in dit jaar 1949 jegens vele miljoenen Indonesiërs en Indische Nederlanders wordt begaan.

d. K.

Een beeld, dat zeer spoedig in Indonesië zeer algemeen zal zijn: het omhooggaan van de rood-witte vlag.... In Bandjermassin was men daarmede zeer voortvarend. Want reeds enige weken geleden werd daar, toen de regering had toegestaan dat de rood-witte vlag vrijelijk mocht wapperen, die vlag plechtig gehesen. Republikeinse meisjes hesen haar omhoog, de menigte zong het „Indonesia Raya” en de Territoriaal Troepencommandant, luitenant-kolonel H. J. Veenendaal, woonde de plechtigheid bij.....

Wij moeten emigreren

naar eigen gebieden

Het is voor het eerst, dat ik in een troonrede „emigratie” heb horen noemen en dit wekt de verwachting, dat het onze regering nu ernst zal worden met deze voor Nederland zo belangrijke aangelegenheid. Eindelijk! Tot nu toe was het dit niet. Wel bestaat reeds lang de gesubsidieerde „Stichting Landverhuizing Nederland”, die onder de ijverige directeur Hartland zeer goed werk verricht. Ook wordt van particuliere zijde veel gedaan om hen, die willen emigreren, te helpen. De regering is echter steeds in gebreke gebleven, deze zaak flink aan te pakken. Een blik terug toont dit zeer duidelijk.

Genoemde semi-officiële Stichting mocht zich niet inlaten met emigratie naar eigen gebieden. Waarom niet? Regeringsbesluiten zijn vaak moeilijk te begrijpen. Een ieder zou denken, wij zullen de eigen gebieden Oost- en West-Indië, waar voldoende streken zijn, voor immigratie geschikt, in de eerste plaats daarvoor bestemmen. De grote voordelen, daaraan verbonden, springen dadelijk in het oog. De emigranten blijven Nederlanders en de streken, die ontgonnen en tot meer welvaart worden gebracht, liggen daar, waar wij zeggenschap hebben. Dit komt ons gebied, alsmede de emigranten ten goede. Voor een kleine natie als de onze stellig van grote waarde.

Niet alleen was hulp van regeringswege ten enenmale onvoldoende, om de kolonisten in het zadel te helpen, er gebeurde meer. Toen wij, ik bedoel daarmede de officiële Kolonisatie-Raad te Batavia, enige jaren geleden, met instemming van de Indische regering, een plan ontvouwden voor een proefemigratie van Hollandse boeren naar Sumatra, kwam hierop van Holland uit een afwijzende beschikking.

Al mag in veel opzicht het „te laat” worden gehoord, toch stemde het mij verheugd, bij monde van onze geëerbiedigde Koningin te horen „dat volle aandacht zal worden besteed aan emigratie”.

Het wordt tijd! Straks hebben wij in ons kleine landje 10 miljoen inwoners en volgens kundige economen kan Nederland onder de gegeven omstandigheden niet meer dan 6 à 7 miljoen „groot brengen en onderhouden”. Wij kunnen er trots op zijn, dat wij onderaan staan op de lijst, die sterfte (vooral onder kinderen) aangeeft, dat de aanwas van de bevolking bij ons het grootste is, maar... waar moeten wij heen met de 150.000 à 200.000 zieltjes, die er jaarlijks bij komen?

Land- en tuinbouw en veeteelt kunnen zich niet uitbreiden wegens gebrek aan grond. Wat er bij gewonnen wordt, aan de zee ontworcht, door droogleggen van moerassen en productief maken van onvruchtbare gronden, gaat ten dele verloren door woningbouw, aanleg van wegen, sportvelden, natuurmonumenten e.d. en de rest is nog niet voldoende om de jaarlijkse bevolkingsaanwas op te vangen.

„Industrialisatie” roept luide onze minister van Sociale Zaken. Zeker, uitbreiding van de industrie kan vele handen werk geven. Ook hier komt echter een „maar” om de hoek kijken. Is het voor een land als Nederland, met zo weinig grondstoffen, voor industrie nodig, niet hoogst moeilijk zijn producten kwijt te raken en de concurrentie aan te binden tegen landen, die in deze meer bevoorrecht zijn? Weinig grondstoffen en hoge arbeidslonen zijn voor ons zeer moeilijke factoren.

De rijksbegroting voor Sociale Zaken zegt, dat er per jaar voor 40.000 mensen naar werk gezocht moet worden. Is dat mogelijk, nu Nederland twee bronnen van inkomsten, Indonesië en West-Duitsland, gaat verliezen? En waar moeten wij heen met onze vrij gekomen soldaten uit Indonesië, zoveel maal 10.000?

WIJ MOETEN EMIGREREN. Een andere uitweg is er niet. Emigreren naar vreemde landen brengt steeds moeilijkheden met zich. Als straks de regering van zo'n „vreemd” land de immigratie stop zet met onze teleurgestelde adspirant-landverhuizers.

Zou nu de tijd komen, dat er werk gemaakt wordt van „eigen gebieden”? Wij hebben nog iets over. Daar zijn nog „Suriname” en... „Nieuw Guinea”, de enige, laat ik het noemen „lege gebieden”, waar voldoende ruimte is en waar wij nog zeggenschap hebben. Wij hebben „Ruimte” nodig, want het gaat straks niet om emigratie van duizenden, maar om landverhuizing, om transmigratie, het verhuizen van grote bevolkingsgroepen naar elders. Wanneer straks de emigratie in het groot zal moeten geschieden, dan pas zal het enorme voordeel blijken, als daarvoor landen kunnen worden gebezigd, waar wij mede-zeggenschap hebben en de zaken kunnen regelen zoals wij dat wensen en goed achten.

Suriname ken ik niet. Men zegt, dat de mogelijkheden daar aanwezig zijn voor transmigratie.

Nieuw-Guinea is mij beter bekend, ten dele uit eigen aanschouwing, ten dele uit de talrijke beschrijvingen, verhalen en afbeeldingen.

Men hoort wel eens over N. G. spreken, als zou dit nog grotendeels maagdelijk gebied, voor ons als emigratieland geen waarde hebben. Het is dwaasheid, daaraan geloof te hechten. Zou een land, dat 13 maal zo groot is als Nederland, voldoende neerslag heeft en alle klimaten, niet op de een of andere manier aan enige miljoenen mensen een bestaan kunnen geven? Zeker zijn er streken, die op het ogenblik niet geschikt zijn voor nederzettingen. Was dat ook niet het geval met vele gebieden op Sumatra en Java, waar nu welvaart heerst? Hoe zag Tandjong Priok er vroeger uit, wat voor een land was Deli en om niet te ver in het verleden terug te gaan, de terreinen van de grootste suikerfabriek op Java, Djatiroto? Rimboe en moerassen, veel moerassen, zeggen sommigen, die Nieuw-Guinea alleen van buiten, van uit de zee zagen. Bos is te kappen en moerassen zijn droog te leggen. Zegt het u niets, dat de N. G. Petroleum Maatschappij, op de Vogelkop werkzaam, thans reeds meer dan 10.000 koelies aan het werk en meer dan 800 Europeanen in dienst heeft? Is daar nu al reeds niets te doen voor kolonisten? Al die mensen moeten gevoed worden; alles, rijst, kippen, eieren, groenten, vlees, ja wat niet al, wordt ingevoerd, in hoofdzaak met vliegtuigen, peperduur. Is daar niet reeds plaats voor kleine boeren en tuinders? De Warsomsoem is niet ver af en de vallei is vruchtbaar.

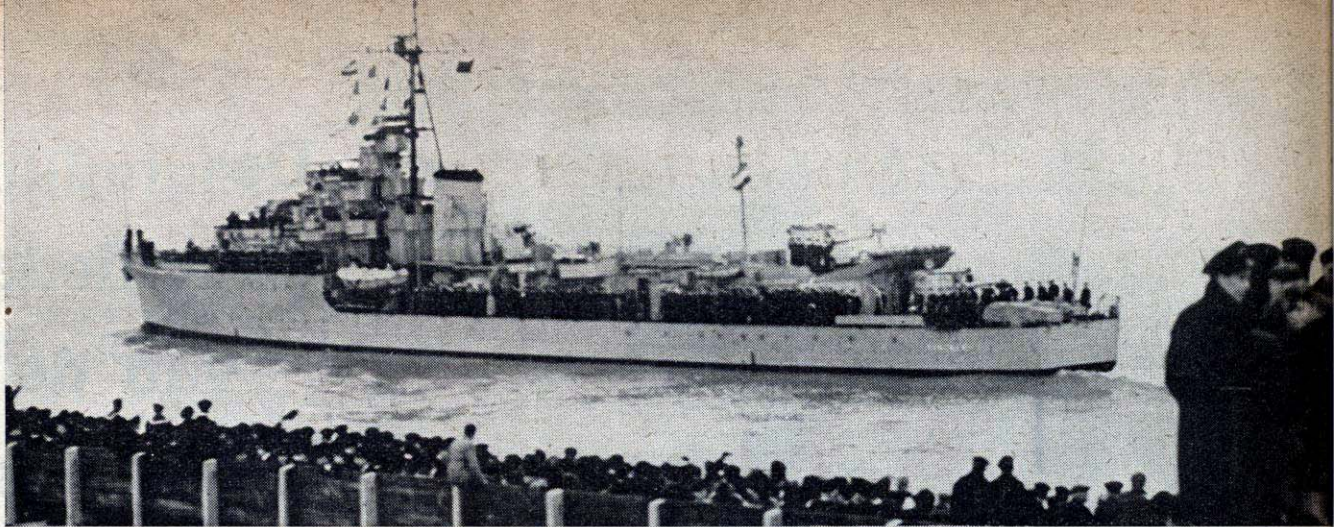
Ligt het niet op de weg van onze regering om de gedemobiliseerde jongens, die graag in Indonesië willen blijven, daarheen te helpen? Waarom moeten ze naar de vreemde, naar Nieuw-Zeeland en Australië?

De N.G.P.M., die met miljoenen werkt, zal zeker ook hierbij hulp en financiële bijstand willen verlenen.

Het heeft er soms de schijn van, dat onze regering anti-Nederlands is. Wij moeten emigreren en daarom prijs ik het werk van de zo-even genoemde Stichting en van de andere emigratie-verenigingen, als Centrale Stichting Landbouw Emigratie e.a.

Ik meen echter, dat het een nationaal belang is en wel een van de eerste orde, de emigratie te leiden naar eigen gebieden, wanneer daarvoor gelegenheid is. Overbodig te zeggen, dat het plicht is van onze regering volle aandacht te schenken aan Suriname en Nieuw-Guinea, die in de toekomst voor Nederland van onschatbare waarde kunnen zijn.

Dr B. VRIJBURG

Er vertrok toch nog een schip der Koninklijke Marine naar Indonesië.... Hr. Ms. Torpedobootjager „Banckert” vertrok onder commando van kapt. lt. ter zee B. v. d. Ploeg naar Indonesië, uitgeleide gedaan door een grote menigte

DE NIEUWE
VERHOUDINGEN

De Koninklijke Marine en Indonesië

Er heerst menig misverstand omtrent de positie, welke onze Koninklijke Marine in Indonesië na de soevereiniteitsoverdracht zal innemen en omtrent de taak, welke zij daar zal vervullen. Voornamelijk zijn deze misverstanden het gevolg van het feit, dat velen de tekst der overeenkomst terzake, welke na de Ronde Tafel Conferentie werd geparafeerd, niet kennen. Wij laten derhalve eerst die tekst hier letterlijk volgen.

„Voor de beveiliging ter zee van Indonesië zal ingevolge van de soevereiniteitsoverdracht de Republiek Indonesia Serikat uitsluitend verantwoordelijk zijn. Voor de Kon. Marine als Nederlands apparaat zal geen Nederlandse taak in Indonesië bestaan, weshalve de Kon. Marine uit Indonesië zal worden teruggetrokken.

De Nederlandse regering is bereid op verzoek van de regering van de RIS steun te verlenen bij de uitoefening van de taken ter zee voorzover de RIS nog niet in staat is deze taken met eigen middelen te vervullen. Deze steun is van aflopend karakter.

De Nederlandse regering is eveneens bereid op verzoek steun te verlenen bij de opbouw van de Indonesische marine.

De termijn waarbinnen de Nederlandse zeestrijdkrachten uit Indonesië zullen worden teruggetrokken wordt op een jaar gesteld tenzij de regeringen in onderling overleg anders beslissen.

Gedurende de terugtrekperiode kan op verzoek de Nederlandse marine de volgende taken verrichten: steun aan maritieme organen van de RIS belast met patrouille-diensten, mijnopruimdiensten, hydrografie en steun met onderdelen van de marine-luchtvaart.

OVERDRACHT VAN MATERIEEL

De Nederlandse regering is bereid op de dag der soevereiniteits-overdracht twee korvetten der Kon. Marine in eigendom over te dragen aan de RIS, voorts is de Nederlandse regering bereid verder een tweetal korvetten alsmede ander varend en vliegend materieel over te dragen. Tenslotte is de Nederlandse regering bereid om een jaar na de overdracht der soevereiniteit een torpedobootjager aan de regering van de RIS over te dragen.

De zakelijke voorwaarden waaronder deze overdrachten zullen geschieden, zullen onderwerp van nader overleg zijn tussen de deelgenoten. De eigendommen van de Nederlands-Indonesische regering gaan over naar de regering van de RIS; de regeringen zullen zo spoedig mogelijk overleg openen over de voorwaarden van de overdracht van de daarvoor in aanmerking komende Nederlandse eigendommen.

DE BASES

De buiten de marinebasis Soerabaja gelegen maritieme inrichtingen in Indonesië blijven voorlopig onder beheer van de Kon. Marine. In gemeenschappelijk overleg wordt geleidelijk het beheer overgedragen aan de marine van de RIS met in aanmerkingneming van het volgende:

- a. de maritieme inrichtingen moeten blijven functionneren om een goede taakvervulling ter zee te waarborgen;
- b. onafhankelijk van de vraag of de Marine van de RIS dan wel de Kon. Marine een inrichting beheert blijft de inrichting functionneren ten behoeve van de RIS en van de onderdelen der Kon. Marine welke in Indonesië aanwezig zijn op grond van deze overeenkomst.

Bij de vervulling van hun taak voeren de eenheden van de Kon. Marine de Nederlandse vlag en oorlogswimpel en de vlag van de RIS. Een afdeling zeemacht van de militaire missie zal op verzoek van de regering van de RIS worden uitgezonden tot steun bij de opbouw van de federale marine. In afwachting van de afvoer van de Kon. Marine zal deze niet operationeel worden ingezet dan voorzover zulks door de regering van de RIS wordt gevraagd en dit de instemming heeft van de Nederlandse regering.

De marinebasis Soerabaja omvat het land en watergebied benevens zich daarop bevindende werven, kampen, havens, vliegvelden, etablissementen, installaties als anderszins, welke liggen binnen de begrenzing als aangegeven. Op het tijdstip van de overdracht van de soevereiniteit wordt de basis marine-basis van de RIS. De beheerder van de basis is verantwoordelijk voor handhaving van orde en veiligheid binnen de basis. Hij is hierin verantwoordelijk aan de minister van defensie van de RIS.

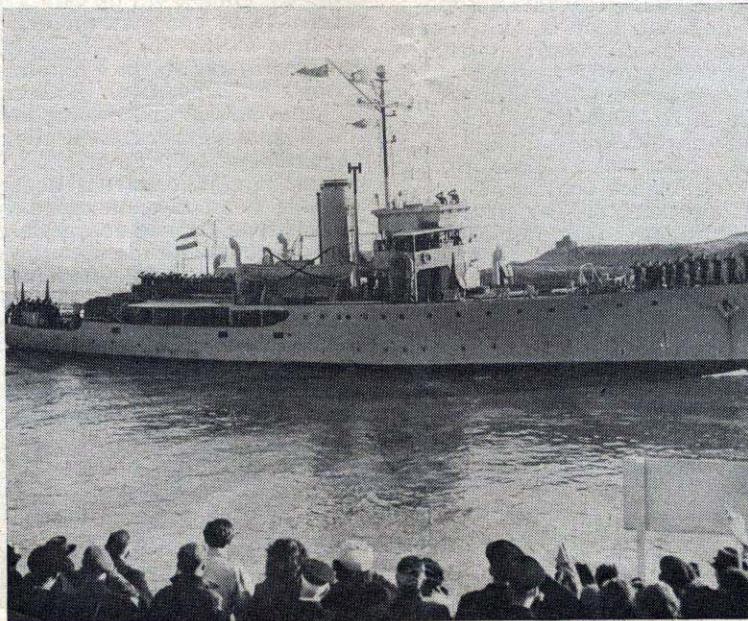
Het bij de Kon. Marine in dienst zijnde burgerpersoneel wordt bij de overdracht van de soevereiniteit overgenomen door de RIS. De kosten van de Kon. Marine inclusief het corps mariniers, komen ten laste van Nederland gedurende de periode van terugtrekking.

CONCLUSIE

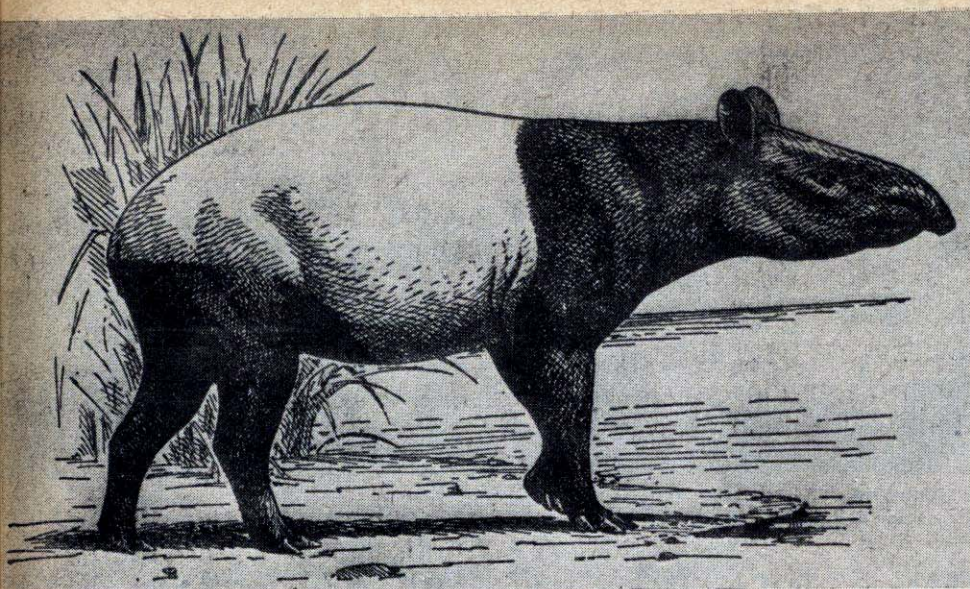
Tot zover de letterlijke tekst van hetgeen terzake is overeengekomen; indien de overeenkomsten der Ronde Tafel Conferentie door het Nederlandse parlement en de betrokken instanties in Indonesië bekrachtigd worden, zal in het bovenstaande de positie der Koninklijke Marine in Indonesië dus vastliggen.

Wij onthouden ons — liggende de politiek buiten het arbeidsveld onzer vereniging.... — van critiek.

Wel preciseren wij: alle vaartuigen, etablissementen, terreinen en installaties der Koninklijke Marine, welke na de soevereiniteitsoverdracht in Indië blijven, vallen onder het oppergezag der Republiek Indonesia Serikat; de basisbeheerder staat onder de Indonesische minister van Defensie; de taak, welke de Marine nog in Indië zal vervullen, is „van aflopend karakter” en bij de vervulling van hun taak voeren de eenheden van de Koninklijke Marine naast de Nederlandse vlag en oorlogswimpel de vlag van de Republiek Indonesia Serikat.

Zij keren reeds terug.... De Nederlandse korvetten „Ceram” en „Batjan”, die geruime tijd in de Indonesische wateren voeren, kwamen in Den Helder aan. De „Ceram”, hier afgebeeld, kwam voor het eerst in Den Helder, want dit korvet werd na de oorlog overgenomen van Australië

De Geschiedenis van de Maleise tapir

De Maleise Tapir (*Tapirus indicus*). Naar Harper.

Toen de Schepper alle andere dieren tot zijn vol-
doening had gemaakt, hield hij veel restjes klei over.
Hij nam deze in zijn handen en rolde ze samen....
ziedaar de tapir. — Aldus een Siameese opvatting
over het ontstaan van de Maleise tapir. Wij zien
dit dier, *Tapirus indicus*, als een van de
laatste vertegenwoordigers van een stam die eens
verspreid was over Azië, Europa en Amerika, in
welk laatste werelddeel een klein aantal soorten
nog leeft van Mexico tot Argentinië.

De Maleise tapir van tegenwoordig, waarvan wij hierbij
een afbeelding geven, is een betrekkelijk zwaar gebouwd
dier met korte stevige poten en een zeer korte staart. Aan
de eigenaardige tekening van de huid, die bruinzwart is,
doch een groot grijswit veld achter de schouders over de
bovenzijde en zijkanten van de romp vertoont, dankt het
de naam schabrak-tapir. Opvallend is verder de tot een
slurfje verlengde neus en bovenlip. De schofthoogte is
ongeveer een meter.

De eerste Europeaan die dit dier waarnam, aan de
mond van een van de Zuidelijke rivieren op Sumatra, was
de officier Whalfeldt, in het jaar 1772. Hij maakte een
tekening van het dier, welke volgens Marsden, de schrij-
ver van „The History of Sumatra”, een nijlpaard voor-
stelde. Marsden werd hierover echter op de vingers ge-
tikt, en in 1821 kon Horsfield uitmaken dat Whalfeldt's
tekening naar een tapir was gemaakt.

De Maleise tapir schijnt een zachtmoedig en schuw dier
te zijn, waar niet bij voorkeur op gejaagd wordt. Het vlees
wordt door de bevolking niet gegeten. Toch behoorde ook
dit dier tot de beschermde diersoorten in Nederlands-Indië.
Op Sumatra was de tapir, volgens gegevens verstrekt door
de Nederlandse Commissie voor Internationale Natuur-
bescherming, nog vrij talrijk in het bovenstroomgebied
van de Bila- en de Koealoerivier, evenals Zuidelijker in
de nabijheid van Siak Sri Indrapoera en de Mandaurivier,
alsmede bij de zoutbronnen van Ampoe Gadang, Djambi
en N.W. Palembang. Zelfs wetenschappelijke instituten
mochten geen exemplaren verzamelen. Op het Maleise
Schiereiland is de tapir ook nog niet ongewoon, maar hier
werd er veel jacht op gemaakt om de dieren tuinen te
voorzien. In Burma, Siam en Indo-China staat de tapir
echter op uitsterven.

Noch op Java, noch op Borneo komt de tapir tegen-
woordig voor. Sody vertelt dat een Europese jager er een
in het wild had waargenomen bij Tjilatjap, doch neemt
aan dat dit een uit gevangenschap ontsnapt exemplaar is.
Behalve een meer dan een eeuw oude opgave van Diard
bezit men geen gegevens over het voorkomen van tapirs
op Borneo. Tegen het eind van de vorige eeuw dook er
weer een bericht over op: een Maleier had de Engelse
natuuronderzoeker een correcte beschrijving gegeven van
een tapir die hij in Nederlands Borneo zou hebben ge-
dood. De tanden die hij als bewijsstukken liet zien waren
echter die van een neushoorn!

Hoewel nog in de Atlas van Tropisch Nederland van
1938 (blad 7b) het verspreidingsgebied van de tapir ook
over Borneo wordt aangegeven, kan dit dier uit de fauna
van Borneo veilig geschrapt worden. Vermelding verdient
nog dat de tapir voorkomt op de 1 c. postzegel van Brits
Noord Borneo 1909—'11.

Zoals gezegd waren tapirs eens over een groot gedeelte
van de wereld verspreid. De fossiele vondsten hebben ge-
leerd dat ook de enige nog levende Aziatische soort een
uitgestreker gebied heeft bewoond dan thans ¹⁾. Behalve
in China heeft men ook op Java in Pleistocene lagen tan-
den gevonden die in geen enkel opzicht van die van de
levende Sumatraanse tapir te onderscheiden zijn. De tapir
leefde dus enkele honderdduizenden jaren geleden ook
nog op Java.

Op Sumatra zijn in grottenafzettingen ook tapir tanden
gevonden; de ouderdom van deze afzettingen is op 5 à
10.000 jaren te schatten. Deze praehistorische tanden zijn
zonder uitzondering groter dan die van de levende tapir
van hetzelfde eiland, en zijn dus een aanwijzing dat de
schabrak-tapir in de loop van de tijd in grootte is afge-
nomen.

Uit het feit dat de fossiele tapir tanden van Java niet
in afmetingen verschillen van die van de huidige Suma-
traanse tapir blijkt dat reeds in het Pleistoceen de tapir
op Java het formaat van de nog levende Sumatraanse
vorm had bereikt. Indien de tapir op Java was blijven
leven, zou zich hier een ras hebben ontwikkeld dat klei-
ner zou zijn geweest dan de Sumatraanse tapir. Dergelijke
grootteverschillen kennen wij ook bij andere diersoorten
die nog wel op beide eilanden leven, zoals bijv. de tijger.

Via het grote praehistorische ras van de tapir op
Sumatra komen wij bij een nog grotere uitgestorven vorm
terecht, waarvan men materiaal heeft gevonden in China
en Indo-China. Deze fossiele tapir kunnen wij als de
culminatie in de ontwikkelingsreeks van de tapirs be-
schouwen; schedel en tanden zijn ruim anderhalf maal
zo groot als die van de nog levende tapir. Het is mogelijk
dat deze reuzenvorm, die bekend staat als *Megatapirus
augustus*, ook op Java heeft geleefd, doch precieze ge-
gevens zijn hieromtrent nog niet bekend. Uit de studie
van het gebit is gebleken dat de reuzentapir van China
in zijn specialisatie een andere weg is ingeslagen dan de
Sumatraanse. Met de stamlijn van de enige tapirsoort die
zich tot op heden in Azië heeft weten te handhaven, heeft
de Chinese reuzenvorm dus niets te maken.

Toch is ook de tegenwoordige Maleise tapir nog maar
een verkleinde uitgave van zijn praehistorische voor-
ouders, en, zoals wij boven zagen, zou de tapir op Java,
indien hij op dit eiland niet uitgestorven was, nog kleiner
dan de levende Sumatraanse zijn geweest.

Dr D. A. HOOIJER

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

¹⁾ D. A. Hooijer, On fossil and prehistoric remains of *Tapirus*
from Java, Sumatra and China. Zool. Med. Museum Leiden,
vol. 27, 1947.

Republikeinen over Indische Nederlanders

Het spreekt vanzelf, dat de diepste bezorgdheid over de toekomst van Indonesië onder het nieuwe bestel gevoeld wordt in de kringen der Indische Nederlanders. Deze in Indië geboren Nederlanders immers, die zich weliswaar hecht verbonden gevoelen met de Nederlandse cultuur, zijn in Indië geworteld. Zij weten, dat hun eigen leven en de toekomst van hun kinderen onverbreekelijk met Indië verbonden zijn.

Men weet, hoe de leiding van het Indo-Europees Verbond zich inzake de nieuwe situatie heeft ingesteld. Men weet voorts, hoe enkele andere kringen van Indische Nederlanders al hun hoop op Nieuw-Guinea hebben gesteld. De I.E.V.-leiding deelt die hoop, maar zij is van oordeel, dat de Indische Nederlanders nu eenmaal niet allen naar Nieuw-Guinea kunnen gaan, zodat zij hun positie in de R.I.S. moeten bepalen.

Het komt ons nuttig voor, thans de keerzijde der medaille te laten zien: het officiële standpunt terzake van de Republiek. Dit standpunt betekent niet, dat de werkelijkheid ermee zal overeenstemmen, doch het blijft toch belangwekkend te vernemen, wat men van Republikeinse zijde thans naar buiten verklaart. Het spreekt vanzelf, dat pas de toekomst zal leren, hoe na deze theorie straks de harde realiteit zal zijn.

Te Semarang heeft in het gebouw van de toekomstige „Gedoeeng Indonesia Rakjat” de heer M. Tabrani, hoofd van de afdeling Minoriteiten van het Republikeinse departement van binnenlandse zaken een causerie gehouden over het minderhedenvraagstuk. De belangstelling voor deze lezing was bijzonder groot. De toch waarlijk niet kleine zaal was geheel gevuld, terwijl nog velen buiten staande toelisterden.

Een korte toespraak werd gehouden door mr Soejoedi, die tezamen met de heer Tabrani reeds sinds 26 October 1945 aan de afdeling Minoriteit van het republikeinse ministerie van binnenlandse zaken verbonden is geweest. Hij deelde mede, dat men jaren geleden reeds plannen koesterde om naar Semarang te komen en een uiteenzetting over dit onderwerp te geven. Omstandigheden hebben gemaakt, dat thans pas deze wens in vervulling kon gaan....

Na deze inleiding van mr Soejoedi kreeg de heer M. Tabrani het woord. Deze begon met de groet „Merdeka” te brengen. De heer Tabrani zette daarop uiteen, dat deze groet nauw verband hield met het onderwerp van deze avond. Voor de Indonesische vrijheidsstrijd begon, bestond er geen minderhedenvraagstuk.

Daarop maakte de spreker duidelijk, wie hij onder de leden van deze minderheidsgroep verstond. Dat zijn de Chinezen, de Nederlanders en mensen van andere landaard, die het Indonesische staatsburgerschap (het warga negara-schap) hebben aanvaard. Zij, die dit staatsburgerschap niet aanvaardden, vallen niet onder de minderheidsgroep. Zij zijn vreemdeling. Als zodanig is hun positie ook belangrijk, maar op deze avond geen onderwerp van bespreking. Verder zette spreker uiteen, dat hij onder leden van een minderheidsgroep niet verstond de bewoners van Djambi, of van Ambon, of van de Molukken. Indonesië is één, van „Sabang tot Merauke”, één land met één volk en één taal. En de bewoners van enig gebied daarin worden niet als minderheid erkend. Daarop kwam spreker, tot degenen, die hij dan wel als minderheidsgroep erkende: de Indonesische staatsburgers van Chinese, Nederlandse of andere vreemde afkomst. Hierbij onderscheidde hij twee groepen. In de eerste plaats zijn er, die niet als minderheid willen blijven voortbestaan. Spreker noemde als voorbeelden Seytia boedi (Douwes Dekker) en ir Tjoa Sik Ien. Daarnaast heeft men de andere groep,

die wel een minderheid wil blijven vormen. Spreker wees er op, dat velen de betekenis van het staatsburgerschap nog onvoldoende begrijpen. Dit betekent dat men hier dan geen vreemde meer is, dat de zaken van het land de eigen zaken zijn geworden. Het verleden moet vergeten en vergeven worden. Thans heeft het Indonesische volk echter een taak te vervullen. Iedere staatsburger van Indonesië (of hij tot een minderheid behoort of niet) heeft recht op twee dingen: veiligheid en rechtszekerheid. Deze twee punten boezemen vooral de leden van de minderheden belang in. Spreker sprak zijn vertrouwen uit dat straks in de republiek Indonesia Serikat deze veiligheid en rechtszekerheid voor iedereen inderdaad aanwezig zullen zijn. Als reden hiervoor voerde hij aan, dat wie hier zal leven en werken het land zal liefhebben. Deze liefde voor dit land zal voorop moeten staan bij een ieder, die staatsburger wil worden.

Spreker zeide te begrijpen, dat velen terugdachten aan het verleden. Als

reden voor het feit, dat toen veiligheid en rechtszekerheid niet altijd gewaarborgd waren geweest, voerde hij aan, dat men toen leefde in een revolutietijd. Dat wil echter niet zeggen, dat daarmee deze misstanden goed gepraat zijn. Zij die iets misdreven hebben, hebben dit gedaan op eigen gezag, persoonlijk of in groepsverband. Dit waren echter geen ware republikeinen of patriotten. Zij hebben slechts de naam van de republiek Indonesia schade berokkend. Iedereen zal hier recht op een plaats moeten hebben, Nederlanders en Chinezen even goed als anderen. Spreker wees in dit verband op de toestand in Djokja, waar vóór de eerste en tweede politieke actie de leden van de minderheidsgroepen rustig konden leven en waar zelfs vele Hollanders op de republikeinse kantoren werkten. Spreker wees er op, dat straks na de soevereiniteitsoverdracht de wijze, waarop de minderheden zullen kunnen leven, de barometer zal zijn waarnaar de RIS beoordeeld wordt. Dit legt haar een zeer grote verantwoordelijkheid op. Indien de minderheden niet rustig zullen kunnen leven, dan kan dat tot internationale complicaties leiden. In verband hiermede noemde spreker het grote en ondanks alles zeer belangrijke China, dat alleen dan vrienden met Indonesië zal willen zijn als de Chinezen hier veilig kunnen leven. Hetzelfde geldt voor Nederland, de Unie-partner van Indonesië. De R.T.C. is voltooid, de Unie is gesloten. Om goede verbanden met Nederland te kunnen blijven onderhouden is het echter nodig, dat de Nederlanders in Indonesië rechtszekerheid genieten. Spreker richtte zich hierop speciaal tot de in Indonesië geboren Chinezen. Hij wees hen er op, dat zij goed moeten beseffen, dat zij als zij het Indonesische staatsburgerschap kiezen, dit hen een verantwoordelijkheid tegenover het Indonesische vaderland oplegt. Ook hier zal bij de keus de liefde tot het land de doorslag moeten geven. Niemand dwingt hen om Indonesisch staatsburger te worden. Zij moeten doen wat hun hart hun ingeeft. Hetzelfde geldt voor de in Indonesië geboren Nederlanders. Zij zijn vrij om te kiezen. Indien het Indonesisch staatsburgerschap gekozen wordt, hoeft dat echter niet te betekenen, dat taal, geloof, naam, kleding enz. veranderd moeten worden. Deze kunnen blijven zoals zij zijn. Zij hebben niets met het staatsburgerschap te maken. Wil men zijn naam veranderen, goed. Maar het hoeft niet. Van Indonesische zijde zal daartoe geen dwang uitgaan. Spreker wees er tot besluit op, dat de Indische Nederlanders een grote voorsprong hebben bij de Indonesiërs. Zij zijn geen analfabeten, men vindt onder hen zelfs vele intellectuelen. En er is plaats voor hen. Men vindt Nederlanders op de republikeinse kantoren en in de TNI. Waar het echter om gaat, wat bij de keuze de doorslag moet geven, dat is de „tjinta tanah air”, de liefde tot het land. Zich richtend tot de Arabieren zeide spreker, dat voor deze groep hetzelfde gold, wat hij voor de vorige twee gezegd had. De Arabieren hebben echter nog een extra voorsprong: hun geloof. Tot besluit van zijn causerie zeide de heer Tabrani dat het verleden misschien aanleiding had gegeven tot vrees. Nu de R.T.C. beëindigd is, gaat Indonesië echter een nieuwe toekomst tegemoet, waarin de minderheden niet meer beangst zullen behoeven te zijn. De pas uit Nederland teruggekeerde heer Rozario, lid van het hoofdbestuur van het I.E.V., heeft ook reeds vertrouwen in de toekomst uitgesproken.

Na een korte pauze waren een aantal vragen nog aanleiding tot enkele aanvullende uiteenzettingen. Op de Inter-Indonesische conferentie is besloten, dat tegenover het staatsburgerschap twee systemen gevolgd zullen worden. Hier geboren Chinezen en Arabieren zullen automatisch Indonesisch staatsburger worden, tenzij zij de wens te kennen geven dit niet te willen. De Nederlanders

Republikeinse volksmenigte
juicht Soekarno toe....

daarentegen zullen om het Indonesische staatsburgerschap moeten vragen, willen zij dit krijgen. Deze tegenstelling lijkt ondemocratisch. Zij is echter een gevolg van de daartoe geuite wensen van de betrokken groepen zelf. Niet hier geboren en zullen slechts na naturalisatie Indonesisch staatsburger kunnen worden. Zij zullen daarvoor ten minste vijf jaar in dit land vertoeft moeten hebben, zij zullen de landstaal moeten kunnen spreken en aan nog andere vereisten moeten voldoen. Wat betreft de gelijkgestelde Europeanen, zeide spreker, dat zij automatisch als Indonesiërs beschouwd zullen worden, tenzij zij zelf uitdrukkelijk een andere wens te kennen geven.

Gevraagd of b.v. het I.E.V. na de soevereiniteitsoverdracht zal kunnen blijven voortbestaan, zeide spreker, dat daartegen vanzelf sprekend geen bezwaar zal bestaan. De vereniging heeft evenveel bestaansrecht als een vereniging van mensen uit Keboemen. Anti-Indonesische verenigingen zullen uiteraard niet worden geduld.

Gevraagd naar de mogelijkheid van voortzetting van het onderwijs op speciale Nederlandse, Chinese en andere scholen, zeide spreker dat hiertegen evenmin bezwaar bestond. Het Indonesisch zal daarbij echter verplicht vak worden. Anti-Indonesisch onderwijs zal uiteraard niet worden toegestaan.

Boeken over Indië

A. C. de Gooyer: Op wacht in de dessa. Uitg. Bosch en Keuning, Baarn, f 4,90.

Aan dit goede, met vele fraaie foto's van A. Stevens verlichte boek over soldatenleven in Indië werd in een vorig nummer reeds het een en ander ontleend. Het is een eenvoudig boek, dat rustig en natuurlijk vertelt over het leven der Nederlandse soldaten in Indonesië.

Dr H. Bouman: Enige beschouwingen over de ontwikkeling van het Indonesisch nationalisme op Sumatra's Westkust.

Uitg. J. B. Wolters, Groningen, f 3,90.

Een studie, die zich niet tot de gewone lezer richt, maar uitsluitend tot hen die gewend zijn door hun ambt zich te verdiepen in de meer gecompliceerde problemen van Indonesië. De verwickelingen van tegenstrijdige krachten: conservatieve adat-groepen, groepen die de adat willen hervormen, de godsdienstige groepen, die welke zowel adat als Islam vijandig gezind zijn, waar dan weer sociale groeperingen (straks: het communisme) doorheen werken - de auteur geeft van dit bonte geheel een helder beeld waarvan men, zonder zijn conclusies te delen, met vrucht kan kennis nemen.

Dr M. G. Emeis: Bloemlezing uit het klassiek Maleis. Uitg. J. B. Wolters, Groningen, f 6,90.

Deze voor het onderwijs in Indonesië bestemde bloemlezing geeft, na een inleiding over de ontwikkeling van het Maleis, vele fragmenten: uit de Hikajat Bachtjar, de Hikajat Si Miskin, de Hikajat Hang Tuah, voorts vele kleinere, zomede Maleise verzen. Een beknopte inleiding gaat er aan vooraf, waarin ook de ontwikkelingsgang van het Maleis beschreven wordt.

J. Norder: Inleiding tot de oude geschiedenis van de Indische Archipel. Uitg. H. P. Leopold's U.M., Den Haag, f 4,50.

Deze inleiding tot de oude geschiedenis van Indonesië werpt op de tijd, welke aan de „komst der Hindoes" voorafging geen nieuw licht. Op die „komst" zelf evenmin — hetzij dan, dat de schrijver zich het contact met Voor-Indië voorstelt als primair gelegd door Indonesische zeelui. Dieper begeeft de schrijver zich in de historie der Hindoe-Javaanse periode zelf; daaraan is eigenlijk deze studie gewijd, die wel nog melding maakt van de komst van de Islam, doch daarmee afsluit: met de komst der Portugezen begon voor Indonesië inderdaad meteen de Nieuwe Geschiedenis.

Dr H. J. de Graaf: Geschiedenis van Indonesië. N.V. Uitg. W. van Hoeve, Den Haag, f 16,75.

Dit lijvig boekdeel, door de lector in de geschiedenis aan de Universiteit van Indonesië te Batavia, dr. H. J. de Graaf geschreven, is door hem bedoeld voor onderwijskrachten in Indië. Het verdient evenwel een veel ruimer lezerskring. Het goed geïllustreerde boek, dat geenszins pretendeert nieuwe geschiedbronnen aan te boren — zij het dan, dat het uit Indonesische bronnen soms anecdotisch verlicht is — geeft een helder, nuttig overzicht. Het is aangenaam leesbaar; de vermelding van velerlei geenszins historisch vaststaande zienswijzen en opvattingen moge van het standpunt van de historicus uit aanvechtbaar zijn, zij heeft ongetwijfeld het geheel zeer levendig gemaakt. De historie eindigt met een hoofdstuk, gewijd aan de regering van Koningin Wilhelmina en dat overzicht eindigt weer

met de toespraak van Z. Exc. Tjarda van Starkenborg die, vier uur nadat het bericht over de Japanse overval op Pearl Harbour Indië bereikt had, met ernstige stem de volken van Indonesië mededeelde, dat men in oorlog was met het keizerrijk Japan. En dan deze slotregels: „Weinigen, die toen naar de radio luisterden, zullen dit ogenblik vergeten. Bijna niemand vermoedde toen nog, welk een reeks van rampen Indonesië zou treffen."

„Wegens zijn bijzondere verdienste". Opgedragen aan Prof. Mr J. Ph. Suyling door de Indologische faculteit te Utrecht. Elsevier, Amsterdam.

Op de 80ste verjaardag van de vermaarde civilist prof. mr. J. Ph. Suyling is hem deze „feestbundel" aangeboden. Zij bevat veel over Indonesië en terecht — heeft niet Prof. Suyling jarenlang als voorzitter van de Wetenschappelijke Raad van het Fonds ten behoeve van Indologische Studiën aan de Rijksuniversiteit te Utrecht een belangrijk werk voor Indië verricht? Zo bevat deze bundel een keur van voortreffelijke opstellen: van Prof. dr. E. H. 's Jacob over buitenlandse pressie op het Indisch beleid, van Prof. G. A. Ph. Weyer over het herstel van Indonesië, van Prof. Dr. J. Gonda over de studie der Javaanse literatuur, van Prof. Dr. C. C. Krieger over Japanse boekmijnen in de Stille Oceaan, van Prof. Dr. E. C. Jul. Mohr over bodem en volksaard, teraaij een magistrale studie van Prof. Dr. F. C. Gerretson: „Mercator sagulatus, de geheimzinnige vreemdeling" de bundel besluit.

Piet Korthuys: In de ban van de tropen.

N.V. Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen, f 4,90.

Een Indische roman, met nogal slordige tekeningen van Gerard Pieter Adolfs geïllustreerd. Noch het vermogen een forse compositie vol te houden, noch het meesterschap over de taal van de auteur zijn toereikend om zijn ongetwijfeld nobele bedoelingen met deze roman te verwezenlijken. De Nederlandse planter, die met een Indonesische vrouw trouwt; de diepe, volle en warme liefde, welke tussen hen groeit; het wegvallen van Nederland uit het hart van de man, die daar geboren werd maar zich bewust losmaakt om zich met Indonesië te verbinden; de kracht van het door beiden beleiden Christendom — al deze gegevens zouden, om waarlijk tot leven gebracht te worden, groter meesterschap hebben vereist dan dat, waarover Piet Korthuys beschikt.

Willem van de Pol: Suriname. N.V. Uitg. W.v.Hoeve, Den Haag, f 9,90.

Vast staat: Willem van de Pol is een der allerbeste, zo niet de beste fotograaf-reporter, waarover Nederland beschikt. Zijn fotoreportage van land en volk van Suriname kan er op de gelukkigste wijze toe bijdragen, Suriname beter bekend te maken. Zeker is nog nooit tevoren een zo voortreffelijk geïllustreerd boek over Suriname verschenen. Zeker zal menigeen, die voor Suriname nauwelijks enige belangstelling gevoelt, toch dit boek met grote bewondering lezen en beschouwen. Even zeker zullen in Suriname zelf talloos velen — Surinamers uit elke kring — zich verheugen over het feit, dat over hun land een zo uitnemende fotoreportage is verschenen.

G. L. Tichelman: Blanken op Borneo.

Uitg. A. J. G. Strengtholt, Amsterdam, f 5,90.

De onvermoeibare auteur G. L. Tichelman heeft in zijn „Boekerij der beide Indiën" de herinneringen doen verschijnen van J. J. Meyer, oud-resident der Zuider- en Ooster-afdeling van Borneo, die als jong zeeman — hij kwam van de Kweekschool voor de Zeevaart — in 1851 naar Indië ging en die in 1880 naar Nederland terugkeerde, nadat hij vele jaren resident van Zuid- en Oost-Borneo was geweest. De heer Tichelman heeft er zelf een uiterst leerzame inleiding bij geschreven en verder het woord gegeven aan resident Meyer zelf — wiens met vele foto's en tekeningen geïllustreerd levensverhaal een ieder met veel genoegen zal lezen.

Victor Ido: Indië in den goeden ouden tijd.

N.V. voorh. Nix, Bandoeng.

Hans van de Wall, de vermaarde Victor Ido, die het vorig jaar in Nederland overleed, bezat in hoge mate de gave van „het goede, oude Indië" te vertellen. Hij heeft dat in Indië jarenlang voor de Nirom gedaan. De auteur van zo vele goede boeken, de man die alles wat Indië aan schoons bezat zo van harte liefhad, spreekt thans weer tot ons: de uitgevers hadden de goede gedachte van zijn sinds lang uitverkochte bundels een herdruk te doen verschijnen. Wij komen er nog op terug, doch bevelen reeds thans aan ieder, die aan goede herinneringen gehecht is, deze bundels „In den goeden ouden tijd" van harte aan.

JAN DE MARRE

Jan de Marre, zoon van de schipper der Oostindische Compagnie Harmen de Marre, zag te Amsterdam het levenslicht op de 23ste Augustus 1696. Evenals zijn vader had gedaan, ging ook hij jong naar zee; hij zwierf van zijn 12de tot zijn 36ste jaar op de zilte baren en eindigde zijn zeemanscarrière als vice-admiraal der retourvloot van 1731. Daarna vestigde hij zich in zijn geboorteplaats Amsterdam, waar hij spoedig tot de bekendste figuren behoorde. In hem zien we de ook in onze tijd voorkomende combinatie zeeman-dichter (vgl. Jan Prins). In 1736 verscheen zijn bekendste werk, het treurspel *Jacoba van Beieren*, dat zich lang op het Amsterdamse toneelreper-toire wist te handhaven.

Er zijn niet minder dan vijf drukken van verschenen; de laatste in 1826. De Marre dankte er zijn reputatie aan, maar ook de positie van bezoldigd assistent der regenten van de Amsterdamse Schouwburg, weldra was hij directeur van die instelling. Toen deze schouwburg in 1738 een eeuw bestond, werd dit jubileum feestelijk herdacht door de opvoering van een door De Marre vervaardigd zinnespel: *Het Eeuwgetijde van den Amsteldamschen Schouwburg*. In de loop der jaren gaf hij nog tal van werken uit, zowel drama's als dichtbundels. Zijn faam groeide en bezorgde hem de vriendschappelijke omgang met de kopstukken van zijn tijd, onder wie de bekende Feitama, die hij ergens „mijn leermeester” noemt, maar die hij, volgens prof. van Vloten, als dichter verre overtrof. Wij zullen ons hier bepalen tot een korte beschouwing over zijn in 1740 te Amsterdam verschenen werk, *Batavia, begrepen in zes boeken*. Dit is in wezen niet anders dan een lijvige, in dichtvorm geschreven geschiedenis van de Nederlanders in Indië en eindigende met een soort apotheose tot verheerlijking der Oostindische Compagnie. Bij de beoordeling vergete men niet, dat we toen rondom in de pruikentijd zaten.

In zijn inleiding vertelt de schrijver, dat hij reeds in 1728 (dus toen hij nog als schipper voer) met dit werk was begonnen. Hij kende Batavia goed en werd verlukt in zijn ledige uren haar lof te bezingen. Toen hij enkele jaren later in het vaderland met echte poëten in aanraking kwam, begreep hij dat zijn Batavia te weinig „verheven” en ook niet omvangrijk genoeg was om indruk te maken. Daarom begon hij aan een herbewerking, die in 1740 het licht zag en alom hogelijk werd geprezen. Het was, volgens de verlichte tijdgenoten, het beste van zijn werken. Nog op het einde van de eeuw, 1799, wordt het genoemd „De Marre's terecht vergoed dichtkundig schilderij, dat meesterstuk”!

Wij geven hier allereerst de aanhef:

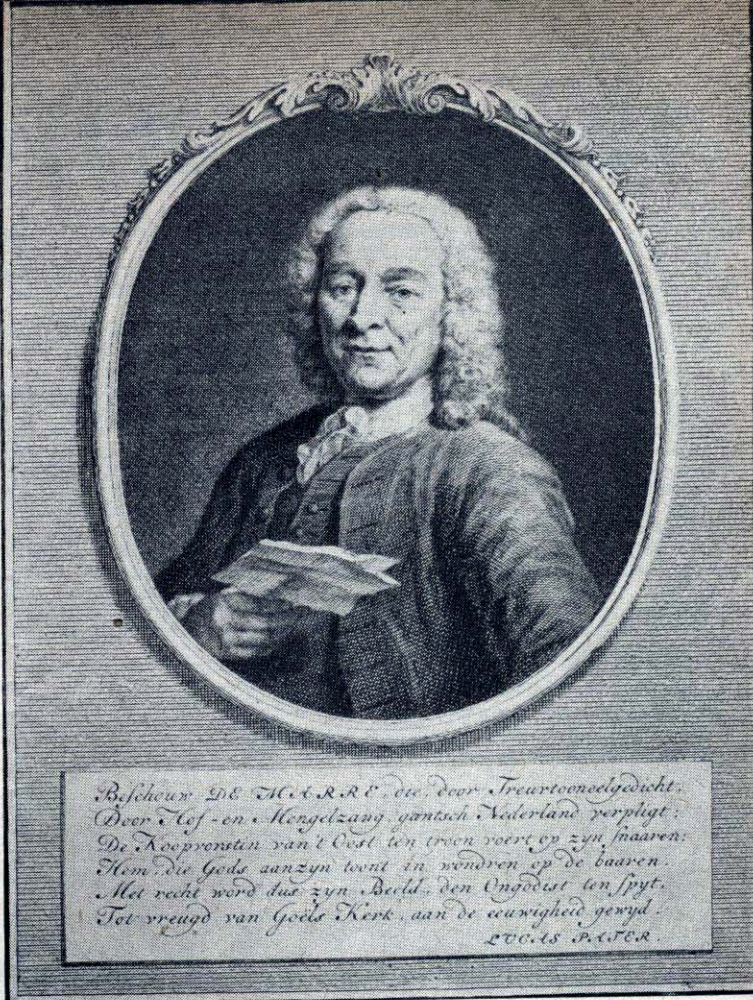
„Het lust ons, door het penseel der eedle Poëzy
't Geducht vermogen van de groote Maatschappij
Haar troon, die 't welig Oost doet luistren naar haar wetten,
Voor 't oog van Neerlands volk, in heldren dag te zetten;
Te schetsen die Vorstin in all' haar zwier en pracht,
Daar zij den Oceaan door haare watermagt
Beschaduwet, en, zo grootsch in Jakatra gezeten,
Des waerelds poolen met haar scepter al kan meten;
Wij willen zien waardoor haar Hoofdstad word geducht,
En wat paleizen 't hoofd verheffen in de lucht,
Ja, hoe ze in Asië gevierd en aangebeden,
Uitschittert in den kring der Indiaansche steden,
Gelijk de Maan, wanneer ze in vollen luister pronkt,
Het deizig aardrijk met haar koestrend licht belonkt
En 't sterrenheir verdooft aan 's hemels blaauwe boogen.
O Maatschappij, ten trots van 's Vijands nijldige oogen,
Zoo vast gezeteld op het toppunt van geluk!
Vorstin! schenk mij uw gunst in zulk een wiglig stuk!”

Hier hebben we al dadelijk een staal van De Marre's door de tijdgenoot zo bewonderde poëzy. Het loopt wel, er zit gang en metrum in, maar ook de echt 18de eeuwse galm ontbreekt niet, waardoor het geheel naar onze smaak te bombastisch wordt. Als we een tiental bladzijden gelezen hebben, kijken eens naar het slot en ontdekken met schrik, dat het hele epos 320 pagina's telt!

Om te beginnen laat De Marre Alexander de Grote, Ptolemaeus en andere corypheeën uit de klassieke oudheid, die Indië bezochten, voor ons optreden, bezingt vervolgens de Portugezen vaart en handel om dan over te gaan tot de Nederlanders. Naar men weet trachtten deze eerst door het Noorden naar Oost-Azië te komen, maar het was daar

„Een aaklig oord, daar telg nog lover groeit,
Daar 't eeuwig winter is en ijs op ijsberg groeit
Sneeuwbeeren huilen op bevroren waterklimmen,
Daar zelfs de zon voor schrikt en niet ten top durft klimmen.”

Op gelijke trant beschrijft hij de eerste tochten om de Kaap, de strijd met Spanjaarden, Portugezen en Engelsen, de toene-

mende macht van de Compagnie en de stichting van Batavia. Dit is zijn eigenlijke onderwerp, waarmee hij in het tweede boek begint. Hij neemt in gedachten de lezer mee op een wandeling door het oostelijke deel der stad, waarbij het kasteel, de pakhuizen met specerijen en andere koopmanschappen, het stadhuis en de kerk hem telkens tot geestdrift prikkelen. Dichterlijke ontboezemingen volgen over de thee, de koffie, rijst, indigo enz., afgewisseld met uitweidingen over de geldkamer, de wapenkamer, de medicinale winkel enz. enz.

Dan zijn de wandelaars nog getuigen van een onderhoud tussen de gouverneur-generaal en een inheems gezant, waarbij de laatste ten slotte „ten vesting uitgeleid” wordt met andere woorden, buiten het kasteel wordt gezet.

Het derde boek behandelt nogmaals en thans uitvoerig de verovering van Jacatra en de stichting van Batavia, waarbij blijkt dat De Marre in de geschiedenis aardig thuis is. Coen's strijd met de Engelsen wordt omstandig verhaald.

Nu volgt in het vierde boek een wandeling door het Westelijke deel der stad, waarbij de vestingwerken, het ambachtskwartier, de werf, de westzijdse pakhuizen, de pasar-besar, de vismarkt enz. elk op zijn beurt worden bezongen.

In het vijfde boek gaan De Marre en zijn gast voor de verandering nu eens met een „speeljacht” er op uit; ze bezoeken de reede, de eilanden in de baai en vervolgens de „Buyten-comp-toiren”, waarna de dichter in het zesde boek ten slotte de macht der maatschappij constateert, die zo klein is begonnen. Dit ware niet mogelijk geweest zonder de deugd en moed onzer voorvaderen.

Hij somt dan een aantal dier helden op, te beginnen met Cornelis de Houtman en eindigende met Cornelis Speelman. Naast deze heldenrij hebben ook de vaderlandse regenten, meer in het bijzonder die van Amsterdam, tot de bloei der maatschappij bijgedragen:

„Maar u, o vaders, aan het roer van Staat gezeten,
Handhavers van het recht, beschermers van 't geweten,
Bestierders van 't gebied der Ooster Maatschappij,
O Voedsterheeren van de waereldstad aan 't Y,
U is de koopvorstin haar hoog gezag verschuldigd;
Door u is zij van 't Oost als Koningin gehuldigd,
Door u verheft haar stad de transen in de lucht,
En door uw zorg alleen strekt alles haar tot vrucht.”

Dr F. W. STAPEL

1) Zo noemde men in de 18de eeuw de Oostindische Compagnie.
2) De Muze.

Indisch Allerlei

Daroel Islam

De terreur welke de Daroel Islam in de omgeving van Brebes uitoefent, neemt met de dag in omvang toe. Brandstichtingen, moorden en ontvoeringen verontrusten de desa's, aldus wordt uit Tegal gemeld. Nadat in één week ruim 90 huizen in het gebied ten Zuiden van Brebes in as waren gelegd, zijn in de volgende nacht een vijftal huizen in de desa Bandjaranjar (onderdistrict Brebes) verbrand. Een kind en een oude man werden door de benden vermoord, terwijl de rest van de desa-bevolking ijlings een veilig heenkomen zocht. In dezelfde nacht werden in desa Klampok, gelegen in hetzelfde onderdistrict, de desaschrijver, een baboe en een tani ontvoerd. Omtrent hun lot is niets meer vernomen. Op een avond omstreeks half elf kregen de desa's Pesantoean en Pebatan, in het onderdistrict Wonosarie, bezoek van DI-benden. In eerstgenoemde desa werden de huizen van de loerah en de desaschrijver in de as gelegd, terwijl in Pebatan de loerah, 2 politie-agenten, een SS-beambte en 5 tani's ontvoerd werden. Een lid van de desawacht werd vermoord en een tani met slagwapens zwaar verwond. Ook over het lot van de ontvoerders uit Pebatan verkeert men in het onzekere.

Daar in de streken waar de Daroel Islam opereert, de bevolking niet regelmatig op de sawahs kan werken, zodat grote delen van de oogst verloren gaan en er tevens geen nieuwe gewassen kunnen worden geplant, wordt de voedselsituatie in de geïsoleerde gebieden langzamerhand precair.

Welke helden?

Ter gelegenheid van de herdenking van de „Hari Pahlawan” (Heldendag) zei president Soekarno op 10 November j.l. in een dagorder, dat de ware held niet vraagt om voor zijn dienstbetoon geprezen te worden. De roos maakt geen propaganda voor de geur die zij verspreidt, doch desondanks is men zich bewust van haar geur. Een volk, dat zijn helden weet te waarderen zal een groot volk worden. Daarom dient men zijn helden te waarderen, aldus president Soekarno.

Korporaal Saliki, van het 4e Eskadron Gepantserde Voertuigen, dat te Solo gelegerd was, wordt het Bronzen Kruis opgespeld, dat hem voor hoge plichtsbetrachting werd verleend.

Indonesische film

Tot een van de beste producten die ooit zijn opgeleverd door de Indonesische studio's, behoort volgens de „Nieuwsgier” de verfilming van „Tjitra”. Tjitra is een toneelstuk uit een bundel van drie: „Sedih dan Gembira” (Lief en Leed) getiteld, van de hand van Oesmar Ismail, die tevens de regie voerde van de film. Het verhaal speelt in de Japanse tijd en vertelt van een Indonesisch gezin, waarin twee halfbroers en hun pleegzusje de hoofdrollen spelen. R. Soekarno vertolkt Harsono, de losbol, die het zusje Soerjani (Nila Djoewita) ongelukkig maakt, terwijl R. Ismail de goede broer Soetopo uitbeeldt. Overige, bekende, spelers zijn: Kemala Dewi (Sandra in de film), Hamid Arif (Kornel) en Ismail Saleh (Soewanto). De schrijver en regisseur heeft, ofschoon bouwend op een geenszins

Soldaat Harry Bos uit Amsterdam rijdt op zijn paardje in Bantam door de kampongs; zo-lang hij en zijn makkers er nog zijn, kan de goudmijn Tjikotok geëxploiteerd worden.

origineel gegeven, toch een spannend en zelfs belangwekkend, goed afgerond geheel weten te bereiken, door de wijze waarop hij elke figuur een zinvolle functie gaf, terwijl de artisten die kans begrepen en aangevat blijken te hebben. Ofschoon de gebeurtenissen zich afspelen in de Japanse bezettingstijd ziet men van die bezetter niets, ook niets dat daar duidelijk, zij het indirect, op zou wijzen. Productie-leider en fotografisch leider Alex Denninghoff Stelling kan met gerechtvaardigde trots terugzien op deze film.

Philharmonisch succes

De concertenreeks die te Singapore gegeven werd door Batavia's Philharmonisch Orkest is, blijkens de enthousiaste reactie der Singaporezen een groot succes geworden. Ongeveer 5000 muzikliefhebbers hebben de vijf concerten in de Memorial Hall bijgewoond; de Hoge Vertegenwoordiger van de Britse Kroon ontbrak slechts één

Balinees gepolychromeerd houten beeld.

keer. Aanvankelijk was het de bedoeling vier concerten (plus een jeugdconcert) te geven, doch naderhand werd besloten een extra te geven, mede ter bestrijding van de hoge kosten welke door de Singaporese organisatoren waren gemaakt. Opvallend was het groot aantal Aziaten onder de muzikliefhebbers, terwijl zij tijdens het jeugdconcert in het stadion van de Happy World domineerden, dit jeugdconcert werd bijgewoond door 4000 jongens en meisjes! De pers wijdde uitgebreide critieken aan elke uitvoering, die in het algemeen getuigden van grote bewondering voor de prestaties van de dirigent en het orkest in het algemeen en de leden individueel.

Goela abis ...

De Chinees L. T. L. is door de land-rechter te Padang veroordeeld tot een boete van f 400,— subsidiair twee maanden gevangenisstraf, omdat hij een voorraad suiker had achtergehouden. Twee zakken suiker werden verbeurd verklaard. Een kanton met de vermelding „Goela abis” werd aan hem teruggegeven.

Terreur

Op 23 November, omstreeks het middaguur, is een goederentrein van Soerabaja naar Madioen ongeveer 6 kilometer ten Westen van Modjokerto op enige trek-bommen gereden. Vijf personen werden gedood en vier zwaar en vier licht gewond. De slachtoffers zijn remmers en passagiers, die clandestien op de bordessen van de wagons meereiden. 25 Goederenwagons reden op elkaar in, ontspoorde of kantelden. Onlangs werd pastoor Jonniskens uit Balige in Bakara, aan de Westpunt van het Tobameer, beschoten. De pastoor zag kans naar de militaire post te Bakara te ontluchten, maar twee hem vergezellende Indonesische ouderlingen werden met messteken gedood.

Naar eerst thans bekend is geworden werd de missionaris Waterreus OFM op het eiland Samosir (in het Tobameer) door een TNI-afdeling gevangen genomen. De gedelegeerde voor Indonesië van het Internationale Rode Kruis, dr Lehnder, die toevallig in Medan verbleef, verleende medewerking voor de vrijlating van de zending, en inderdaad ontving men later bericht dat deze was vrijgelaten.

Waarom houden wij van Indonesië?

Wanneer wij aan tien „oudgasten“, vooral aan die echte „oude“ oudgasten vragen: „Hoe hebt u het gehad in ons schone Insulinde?“ zullen er zeker negen van de tien prompt antwoorden: „Best, het is een heerlijk land! Het waren de mooiste jaren van mijn leven!“ Waarom houden zij van Indië? (Indonesië was toen nog niet zo in de mode, maar we willen met onze tijd meegaan om niet onder de „fossielen“ te worden gerekend.)

Wanneer ieder, die uit eigen ervaring de Smaragd-gordel kent, waarover we maar nooit uitgepraat raken, voor zichzelf probeert te analyseren, waarom hij of zij van deze eilanden aan de evenaar is gaan houden, zal men dit niet altijd zo scherp kunnen formuleren. Volgden zij een innerlijke stem: the call of the East, of voor de speciale woudlopers: „the call of the Jungle“, toen ze eenmaal de betovering der tropen aan den lijve hadden gevoeld?

Zijn wij een volk van avonturiers, goudzoekers en zwervers, dat we het knusse binnenhuisje en de Hollandse gezapigheid, de warme pantoffels en onze liefste-oudtante-met-de-poes-op-schoot in de steek hebben gelaten om onder de gesmade „koperen ploert“ op duizenden kilometers afstand het geluk te zoeken, dat toch ten slotte niet aan een bepaalde plek op aarde gebonden is?

Waren het de echt-Hollandse bemoeizucht, pieteputerige krenterigheid, of wellicht de ieder jaar terugkerende druilerige mistige lucht, de natte sneeuw, de wintervoeten en verkoudheidjes, die we ontvluchten? Och, die factoren telden heus niet mee. Die ellendige muskieten konden in Indonesië vaak hinderlijk steken en de hitte was er soms ondraaglijk en afmattend en de eenzaamheid en eentonigheid bracht menigeen daar wel eens tot wanhoop. En toch...

Als ik als „pensioenan“ over dit alles nadenk, probeer ik voor mezelf wel eens te analyseren, waarom ik, in een nu historisch geworden tijd, naar het verre Oosten ben getrokken.

Toen de jongens van de 7 December-Divisie in 1945 zouden vertrekken, schreef ik in het voorlichtingsblad „de Tongtong“ o.m. het volgende:

„Waarom ga je naar Indonesië?“

Er zijn vele redenen, waarom men daarheen trekt.

De zendeling en missionaris gaan uit geloofsovertuiging; zij „gaan henen en verkondigen 't Evangelie aan alle creaturen“.

De arts gaat uit roeping om tropische ziekten met zijn kennis en energie te bestrijden tot heil der lijdende mensheid.

De bestuursambtenaar gaat naar het Land-der-Ruimte om orde en rust te scheppen en te handhaven, om de welvaart te bevorderen, om samen te binden, wat verdeeld schijnt.

De onderwijzer ziet zijn taak in het verspreiden van kennis onder de velen, die door onkunde en vooroordeel anders gedoemd zouden zijn tot achterlijkheid en bekrompenheid.

De ingenieur wil zelf iets ontwerpen, iets bouwen, scheppen. Hij wil spoorwegen aanleggen, rivieren overbruggen, dorstende droge landen bevoelen en vruchtbaar maken.

Zo zijn er tientallen beroepen, waarin de ontwikkelde, goedwillende mens met hoger idealen dan zijn eigen natje en droogje, zijn wijntje, trijntje en

pijpje tabak, iets wil bereiken, waar hij in ons kleine landje nooit aan toe komt, omdat hier voor hem geen ruimte is, geen armslag geen perspectief.

Wij willen een vrij Indonesië graag een handje helpen met onze techniek, onze westerse wetenschap, ons initiatief, onze fantasie. We zullen er zeker niet rijk van worden, maar geeft rijkdom geluk? Wie een taak in Indonesië heeft, is al heel jong verantwoordelijk en onafhankelijk en dat geeft zelfvertrouwen en vormt sterke, gave karakters.

En nu heb ik opzettelijk de militair voor het laatst bewaard.

Hij vormt het sluitstuk. Want de missionaris, de dokter, de rechter, de ingenieur, de ambtenaar, de onderwijzer en zoveel anderen kunnen hun nuttige arbeid niet volbengen, wanneer ze niet worden beschermd tegen machten, die onrust stoken of de eendracht des lands bedreigen. Een goed militair is veel meer dan alleen maar een vechtjas; jullie zult dit pas goed merken, als je daar aan de evenaar in 't volle leven zult komen te staan.

Daarom en om nog meer redenen gaan wij naar Indonesië?“

Naarmate een mens ouder wordt, leeft hij meer op zijn herinneringen en die herinneringen worden in onze verbeelding mooier, hoe meer ze vervagen; ze zijn rijker aan inhoud, naarmate onze belangstelling voor land en volk daarginds intenser is geweest.

Het is wel typisch, dat degenen, voor wie Indonesië niets meer betekende dan een ballingsoord geestelijk vrijwel even arm terugkeerden naar het lieve vaderland als ze destijds zijn gegaan. Ze sloten zich af in een blanke, zuiver Europese sfeer — wee het pigment — met tweehonderd woorden pasar-Maleis, voldoende om 20 jaar lang bedienden en chauffeurs bevelen te geven. Ze hebben wel jarenlang in Indonesië gewoond, maar hebben ze er ook bewust geleefd?

Ik heb ze gekend, van die sleur-business-men, die vooral zorgden, dat ze altijd Europees brood, Europees vlees, Europese boter en vooral aardappelen aten en Europese cocktails dronken op Europese fuiven, waar ze met Europese vrouwen dansten „omdat je anders zo hopeloos verindischt“.

Ze hebben eigenlijk veel kwaad gedaan, omdat ze hun hart in Nederland hadden achtergelaten en telkens weer de maanden tot het „buitenlands“ verlof zaten af te tellen.

Zij realiseerden zich nauwelijks, dat er een zeer interessant menselijk, dierlijk en plantaardig leven om hen heen was, dat een grootse natuur, een overweldigende schoonheid, een wereld van wonderen zich bij dag en nacht openbaarde.

Dat is de grote mystieke macht, die ons boeide en met duizend onzichtbare maar toch zo werkelijke banden vastzoog, tot elke vezel van ons wezen een stille verandering had ondergaan.

Het Indië waar wij aan denken....
Aan het Zuiderstrand van Java.

Het Indië waar wij aan denken..... Een Minangkabaus adathuis in Midden-Sumatra.

Als ik droom, droom ik van Indonesië. Mijn hele jeugd leefde ik in Nederland en tien jaar ben ik nu al weer „thuis“, maar nooit komt er in mijn dromen een gebeurtenis of situatie voor, die niet op Java speelt. De tijd is voorbij, dat ik tijdens een koortsanval ijde in het Javaans, maar het land der palmen en waringins leeft nog steeds in mijn Hollands bloed.

Indonesië bracht mij veel zorgen, leed en ziekte, doch datzelfde had Noorwegen of Australië of zelfs het lieve vaderland mij kunnen brengen. Geen minuut heb ik heimwee gehad naar ons goede, vertrouwde, mooie Nederland. Gedurende vele jaren heb ik vast in reïncarnatie geloofd en gedacht, dat ik één van mijn vorige levens toch bepaald wel eens op Java moet hebben doorgebracht. Wie zal het tegendeel bewijzen? Soms twijfel ik er nog aan of het niet werkelijk het geval is. Dit zou kunnen verklaren, waarom ik reeds als schooljongen op de H.B.S. het volgende sonnet wrocht. Sonnetten schrijven was toen een ziekelijke afwijking van me, waarvan ik intussen geheel genezen ben. Hier volgt de aanhef van het litterair product, dat ik nu met een medelijdende glimlach bekijk, terwijl mijn hand naar mijn dunner wordende grijze haren grijpt:

*„Ik droomde van het land, waar d'orchideeën bloeien
Waar 't weeld'rig groen zich tot een hoog gewelf verdicht,
Waar kronkelend lianen om de stammen groeien
Van palmen, fier de kruin in 't hoog azuur gericht.
Nu barst in mij 't verlangen uit zijn perken,
Verlangen naar dat land van schoonheid, licht en zon,
Waar ik wil leven, streven, wil gaan werken,
O.... dat ik daar mijn gaven eens ontplooiën kon!”*

Het slot weet ik niet meer, maar het was in elk geval overvloeiend van idealisme! Of ik dan in Indonesië al mijn idealen verwezenlijkt heb? Niks hoor, maar toch....

Hebt U wel eens met een Madoerees vissersprauwtje gevaren van eiland tot eiland, zeilend zonder kompas, eenvoudig en simpel vertrouwend op de ervaring van de „djurumudi?“ Hebt U de wondere zeetuinen gezien, zeven meter diep in het kristalheldere water? Kent U de bekoring van de beklimming van een hoge vulkaan, van het schitterend panorama van de top? Hebt U wel eens geprobeerd een wijs Indisch sawahlandschap in aquarel of olieverf of papier of doek vast te leggen? Was het niet amusant en prettig een les bij te wonen in een aardig klein desaschooltje en te zien hoe prachtig die leuke, pientere jochies en meisjes kunnen schrijven en tekenen? Hebt U wel eens een hele nacht met een reeks kopjes sterke koffie op een matje gezeten om te genieten van het aloude wajangspel en meegeleefd met de edele helden, dappere krijgers, tere prin-

sessen en boze demonen uit het legendarisch verleden? Natuurlijk moet je daarvoor de taal verstaan en het aanleren daarvan is moeilijk en kost tijd, maar 't loont heus de moeite. Hebt U wel eens overnacht in een eenvoudige

Javaanse boerenwoning, waar de hele familie plus de gast rustig slaapt op een grote „amben“ of bale-bale? Is U wel eens gezeten op een kittig trippelend paardje, door 't land getrokken, langs smalle bergpaden, dwars door diepe ravijnen en kabbellende bergbeekjes? Herinnert U zich het dreigend brommend geluid van de ruisende, kolkende bandjir, als de schuimende bruine watermassa's hele dorpen gladstrijken, bruggen meesleuren en de rijstvelden binnen enkele uren onder water zetten?

Hooft U nog de tong-tong de stille desa's uit hun rust opschrikken, als er onraad is en ieder uit angst zijn huis binnenvlucht? Hebt U de geweldige bloemkool van rook gezien, die de grommende vulkaan uit zijn krater de lucht in schiet en de

roodgloeiende lahar die langs zijn flanken naar beneden stroomt? Kent U de stemming in een tropisch oerwoud, met zijn vochtig-warme, beklemmende, geheimzinnige sfeer van duizend grillige plantenvormen, waardoor het kapes de weg moet helpen banen? Hebt U het koor van krekels, cycladen en kikkers in de rumoerige tropennacht gehoord en kent U de doodse stilte van het hete namiddag-uur, als de hele natuur slaapt?

Waarom vraag ik zoveel over dat alles, dat zo diep zijn stempel op mij heeft gedrukt, dat ik 't nooit meer zal vergeten?

Houd ik daarom zo veel van Indonesië? Houden wij allen daarom zo veel van Indonesië? Het was voor honderdduizenden een levensvervulling, die hun lief is geworden.

Thans is het een vreemd land, waar misschien onze kinderen even vreemd tegenover zullen staan als tegenover Peru of Somaliland, waar geleidelijk minder Nederlanders als getoleerde vreemdelingen nog wel bruikbaar zijn, „minderheden“, die voorlopig nog een handje kunnen helpen. Het is de onafwendbare realiteit, die zich voltrekt; wij zijn niet meer „thuis“ in Indonesië, maar „op bezoek“. Wij hadden zoveel echt-goede vrienden onder de Indonesiërs, zonder enige terughouding, zonder vooroordeel en moeten nu maar gissen, waar zij allen zijn gebleven, of ze nog onze vrienden zouden zijn.

Ik schrijf dit zonder bitterheid, maar niet zonder weemoed. Het oude kan niet eeuwig leven. Maar Indonesië blijft ons oud-gasten toch lief, ondanks alles, omdat het een stuk van ons leven is geworden.

W. S. BITTER

DE VROUW EN INDIË

UIT DE DAPOER

KWEE TALAM.

I. Voor het bruine gedeelte: 6 dl melk; 3 eetlepels gedroogde geraspte klapper; 60 gram maïzena; 75 gram goela djawa; zout.

II. Voor het witte gedeelte: 4 dl melk; 2 eetlepels gedroogde geraspte klapper; 40 gram maïzena; zout.

I...De melk op een klein deel na aan de kook brengen. De goela djawa, de geraspte klapper en zout toevoegen en enige tijd zachtjes laten meekoken tot de goela djawa is opgelost. De melk zeven, weer aan de kook brengen en binden met de rest van de met melk aangemengde maïzena. De massa storten op een natgemaakte platte schotel met opstaande rand.

II. Een deel van de melk met de geraspte klapper en zout aan de kook brengen, zeven en binden met de rest van de met melk aangemengde maïzena. De witte massa zodanig over de bruine laag gieten, dat deze geheel bedekt is. De pudding laten afkoelen, niet keren, doch voor het opdienen, in punten of in vierkante stukjes snijden.

OENAH

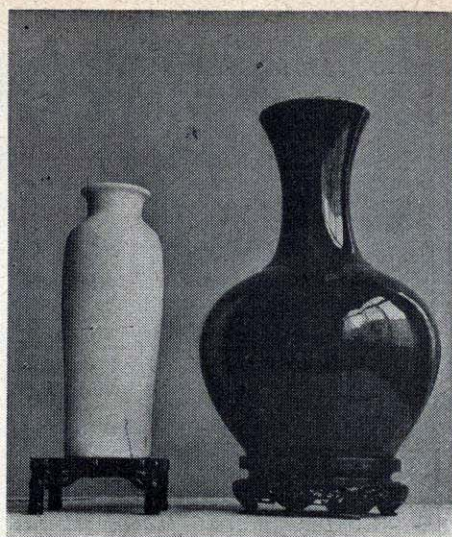
chinees porselein

CHINEES PORSELEIN, het is nog altijd zowel voor de verzamelaar uit schoonheidszin als voor die uit professie een toverklank. Er gaat dan een wereld open, een betere wereld, een van geluk en stille bezinning, van zuivere vorm en van wonderlijk fijn genuanceerde kleuren en tinten. Is het niet bijkans ontroerend wanneer men leest hoe de oude Chinezen in hun keramiek doelbewust kleuren zochten te benaderen als die welke zij omschreven met: „De zachte kleur van de hemel na een regenbui”, „de kleur van jong gras terwijl de zon er op schijnt”, „het blauw van een roodborstjes-ei” en de tinten van een karperbuik of van 'n pauwenborst? Zij zochten ze niet alleen doch zij hebben ze ook gevonden en zij hebben ze voor eeuwen vastgelegd op het doorzichtige porselein. Men weet niet geheel nauwkeurig wanneer de grote vogue voor het Chinees porselein is ontstaan. Vermoedelijk reeds in het begin van de zeventiende eeuw en later hebben de Fransen, pronkzuchtig in de goede betekenis van het woord, (zij verlangen schoonheid in hun pronk of zij weten het lelijke er van tot een bekoorlijkheid der tegenstelling op te voeren) zich op het verzamelen geworpen. Het is toch wel opvallend, dat in de gehele Westerse wereld een Franse nomenclatuur voor Chinees porselein bestaat. Men spreekt van blanc de chine, van famille verte, famille rose, famille noire, van sang de boeuf, van clair de lune, van aubergine en van céladon. Deze laatste benaming heeft op een bijzondere wijze burgerrecht verkregen. Omstreeks het eerste kwart der zeventiende eeuw speelde men te Parijs een toneelstuk, dat „Astrée” heette en een van de karakters daaruit was een dandy met de naam Céladon. Hij verscheen telkens in een ander uiterst bizar costume van groene kleur en naar zijn kledij sprak men toen met betrekking tot het zeeegroene, jade-groene, grijs-groene en nog ander tintig groene Chinese porselein van Céladon, een benaming die tot op de huidige dag is gebleven.

Een van de meest opvallende eigenschappen van het Chinese porselein is wel de bewonderenswaardige gevarieerdheid van het decor. Onderzoekingen hebben uitgemaakt dat geen twee voorwerpen volslagen eender zijn gedecoreerd. Het kan zijn dat men pendants of groepen heeft willen maken doch altijd

Witte Ming-vaas,
blanc de chine
en
Sang de boeuf-vaas
uit de K'ang-Hsi-
periode.

(Coll. L. F. Groenhuizen, Rotterdam).

zijn er lichte verschillen en massa-productie is volkomen uitgesloten. Ze had trouwens niet in de aard van de Chinese kunstenaar gelegen.

Het oudste porselein is dat van de Sung dynastie (960-1279) en het is als regel in ene kleur terwijl de versiering in relief is aangebracht. Van dit Sung-porselein loopt een lange reeks tot aan onze dagen. Men heeft Ming (1403-1619), dat nieuwe vormen en nieuwe kleuren met zich bracht o.a. het befaamde „powder blue”, waarbij de verfstof door een nauwe bamboekoker op het ongedecoreerd object werd geblazen, men heeft Ch'ing (1662-1856), dat culmineert in hetgeen tijdens de regering van keizer K'ang Hsi (1662-1722) is gemaakt. Deze periode is wereldberoemd door haar vele werken in ene kleur, van clair de lune tot sang de boeuf. Befaamd is ook het K'ang Hsi in drie kleuren, groen, paars en geel. De decoratie is met motieven van bloemen, vruchten, mythologische figuren, sprookjesvogels en dieren, huiselijke scènes, bergen en landschappen.

Het vereist een uitgebreide kennis van de Chinese filosofie om al deze decoraties te onderkennen en hun betekenis te begrijpen, doch los daarvan staat dat vrijwel iedereen in de loop der eeuwen, in Oost en West, gevoelig is gebleken voor de sierlijke, zwierige, fijnzinnige bekoorlijkheid van het Chinees porselein. Niet alleen de degelijke, lieve Hollandse huisvrouwen maar evenzeer de Engelse als de Franse. Niet alleen de Duitse koopman maar ook de Amerikaanse millionaire als de Franse vorst. „Chinees porselein”, dat werd een begrip voor iets, dat uit een betere wereld kwam, uit een ver land vol eeuwige rust en schoonheid (twee dingen, die niet altijd behoeven samen te gaan), vol bezonkenheid. Dat werd het voorbeeld van vakmanschap voor vele Europeanen, die in hun kleine en grote werkplaatsen te Delft, te Chantilly, te Vincennes, te Dresden, te Derby, te Spode en waar niet al, naar het grote geheim er van gingen zoeken. Zij vonden het niet of nauwelijks want zij waren geen Chinezen en geheimen zijn er om ondoorgrondelijk te blijven.

China is doorgestaan met het maken van Chinees porselein en in miljoenen exemplaren heeft het de stenen schoonheid over de wereld gestort. In recente jaren is de techniek waarschijnlijk niet verloren gegaan (men kent uit na 1900 bijzonder fraaie herhalingen in oudere stijl) doch het „ontwaken” van China bracht zeker geen verdieping van de kunsten met zich.

En thans? De heer Mao Tse Toeng zal er vermoedelijk geen traan om laten of nog ergens een kleine keramist niet meer in staat is zijn penseel te hanteren en zijn oven te laten branden omdat er niemand is, die hem te eten geeft en niemand die zijn product wil kopen. Maar eens zullen er weer Chinezen komen, die zich bezinnen op wat hun voorouders aan schoons met klei en kleur en vuur hebben gewrocht en wellicht dat er dan zullen zijn die wenen van geluk om hun herboren vaderland.

A. GLAVIMANS

Bordje uit de Ch'ien Lung-periode (1736-95); familie rose
(Coll. Museum Boymans, Rotterdam).

Kroniek der Nederlandse Antillen

In pace

Weer zijn twee weken verlopen, weer moet een nummer van „Oost en West” worden samengesteld en weer zetten wij ons aan het schrijven onzer Antillische chronijken. En weer mogen wij constateren dat het een en al vrede was in Antillië, dat er niets klokkends van ginds te vermelden valt. Da Costa Gomez toefde in Nederland, hetgeen het periodiek „Curaçao” deed vragen: 1. of het waar is, dat hij thans aan de Nederlandse Regering zijn bemiddeling komt aanbieden bij het opstellen van een vernieuwde interimregeling; 2. of dit op aandringen van de Nationale Volkspartij geschiedt, of dat hier „particulier initiatief” achter steekt. Voorzover wij kunnen vermoeden ligt het zwaartepunt van Gomez' vliegtocht van Lake Success naar Den Haag elders en is hij overgekomen voor bredere belangen dan die welke uitsluitend met de interim regeling samenhangen. In ieder geval blijkt uit de Curaçaose pers weinig van belangstelling voor Gomez acta ac gesta. Verder was alles rustig en kalm, diepe, vredige stilte na de politieke strijd van enige maanden geleden. De Staten kwamen op 10 en 17 November bijeen. „Partijstrijd behoudt de overhand” schreef Curaçao boven zijn overzicht van de eerste dier beide vergaderingen, waarvan de hoofdschotel was de vraag door de heer Eman gesteld of de in aanbouw zijnde haven van Aruba reeds nu geheel zou worden voltooid, of dat volstaan kon worden met het gedeelte dat thans gebruikt kan worden. Daarover werd gepraat en in de vergadering van 17 November werden in zoverre spijkers met koppen geslagen, dat het voorstel-Eman (om door schrapping van een aantal (Arubaanse) posten op de suppletioire begroting 1949 een bedrag van f 100.000 op te brengen als eerste termijn voor de voltooiing van Aruba's havenwerken) met 11

tegen 10 stemmen werd aangenomen. Dit betekende een nederlaag voor het C.A.B. dat tegen het voorstel-Eman had geadviseerd. Men zal het ons ten goede houden dat wij verder geen aandacht schenken aan het gewone Eman-Irausquin-gedoe dat op het eind der vergadering weer even de hartstocht deed oplaaien. Dit is niet in staat de indruk van vrede, die het zicht op de Antillen ons ook ditmaal bood, te verstoren. Integendeel het accentueerde veeleer de heersende rust, die in politicus Antilliensibus heerste. En verder is er, op alle zes eilanden, niets geschied dat vermelding in deze, ditmaal daarom zo korte, rubriek rechtvaardigt.

Diversen

Op Sint Maarten is een populaire figuur overleden, G. T. Bryson....; er wordt, ten behoeve van de Volkswoningbouw een lening uitgegeven ten bedrage van f 4.5 miljoen....; het College van Algemeen Bestuur heeft een persconferentie gehouden ter verbetering van de samenwerking tussen overheid en pers....; belangrijk voor de Curaçaose economie is dat Amerikaanse toeristen thans voor 200 dollar vrij van rechten mogen invoeren in hun land, in stede van voor 100 dollar; dit vermeerdert de Curaçaose winkelomzetten in niet geringe mate....; Aruba heeft een derde politieke partij gekregen: Partido Patriótico Arubano; Porfirio Croes, voorzitter; (staten voorzitter) J. E. Irausquin, ondervoorzitter. Dissidenten dus van Henny Emans Partij....; en Curaçao kreeg er een „journalisten- en publicisten-vereniging” bij met Prensa's Luis Daal als voorzitter en El Noticiero's Charles Boom als secretaris....; juweliers Spritzer en Fuhrman openen een modern bedrijf in Oranjestad....; er zal een bezuinigingsinspectie komen....; de heer Ch. B. Debrot werd benoemd tot vice-consul van Spanje;

De „Ioden verrader” op de boeg van de „Van Speyk” op weg naar Willemstad.

de Amsterdamse hispanoloog prof. dr J. van Praag zal in Januari naar de Antillen gaan in verband met onderwijsaangelegenheden....; de Nederlandse pianist Hans Osieck concerteerde voor minimaal-bezette zalen....; het Rapport-Krul inzake de Waterhuishouding van Curaçao is verschenen....; de padvinderij op Curaçao heeft haar eerste Zeeverkennerstroep gekregen....; er is een Vereniging van Geneeskundigen opgericht: dr. Hartz is voorzitter. EL.

KRONIEK VAN SURINAME

De Staten van Suriname hebben het ontwerp voor de oprichting van een Citruscentrale met algemene stemmen goedgekeurd. In de gewisselde stukken over dit ontwerp lezen wij, dat de Citruscentrale twee moderne was-, sorteer- en pakinrichtingen, namelijk één te Paramaribo en één in het district Commewijne, zal inrichten. Deze inrichtingen zullen vóór de oogst van 1950 gereed zijn. Verder zal de centrale alle mogelijke materiaal voor de citrusbehandeling verstrekken. Het werkkapitaal dat voor een en ander nodig is bedraagt f 352.000,—. Indien het particuliere initiatief in gebreke blijft zal de Centrale er voorts toe besluiten een sapverwerkende fabriek op te richten.

Bauxiet

De Surinaamse Bauxiet maatschappij (dochteronderneming van de Amerikaanse Alcoa) heeft doen weten, dat zij met ingang van 1 Januari haar productie met een-derde zal verminderen. Deze vermindering komt neer op 25.000 tot 30.000 per maand à f 1,— per ton. Als reden wordt opgegeven de verminderde vraag naar bauxiet in de Verenigde Staten. De Alcoa zou in de Verenigde Staten een grote voorraad hebben en zonder succes getracht hebben de regering der Verenigde Staten deze voorraad te doen overnemen.

Intussen schijnt de vermindering van de bauxietproductie niet algemeen te zijn. De heer Vermeulen van de Billiton maatschappij, die op het ogenblik in Suriname is, verklaarde, dat de vooruitzichten voor de aluminiumindustrie voor de eerste tien

jaar goed zijn. De Billiton maatschappij zal dan ook op de oude voet doorgaan en is niet van plan in te krimpen.

Hij zeide verder, dat het plan om bauxiet in het Nassau-gebergte te gaan ontginnen op de voorgrond staat. Er zijn nog besprekingen gaande met het gouvernement en wanneer die achter de rug zijn, zal waarschijnlijk een expeditie worden uitgerust. Tevens zal dan worden nagegaan wat de aanleg van een spoorweg naar het Nassau-gebergte zal kosten.

Allerlei

De Tweede Kamer heeft zonder verdere discussie de interim-regeling van Suriname goedgekeurd. - Er zijn wederom plannen om een binnenlandse luchtvaartdienst (van de K.L.M.) in Suriname tot stand te brengen. - Suriname heeft op het ogenblik een goede tijd met koffie, daar vraag en prijs van dit product op het ogenblik hoog zijn. - Ook de cocosnoten doen het: tienduizenden cocosnoten liggen op het ogenblik in Coronie klaar voor vervoer; de afnemer is Nederland. Het is de bedoeling in totaal

een miljoen te leveren. - Verwacht wordt, dat de rijsttoestoot dit jaar zes tot acht miljoen kilo minder dan verleden jaar zal bedragen. De oorzaak is ongunstig weer. - Er heerst suikerschaarste, eveneens wegens het weer en een insectenplaag. - Suriname verkocht acht miljoen kilo rijst aan West-Duitsland. - Dr F. Camp, een Amerikaanse citrus-deskundige, heeft een bezoek aan Suriname gebracht en daar o.a. geadviseerd over bestrijding en voorkoming van ziekte. - De heren L. Lichtveld en J. Drielsma zijn lid van de Nationale Partij „Suriname” geworden, zodat thans alle leden van het college van algemeen bestuur in Suriname lid van deze partij zijn. - De heer Eliazer, vakbondleider, werd veroordeeld tot f 50,— boete wegens belediging van een politie tegenstander op een vergadering; dezelfde heer Eliazer zal in Londen de conferentie van vakbonden bijwonen. - De melkventers in Suriname hebben twee dagen gestaakt. De reden: protest tegen veroordeling van enkele hunner wegens het doen van water in de melk. Het bericht vermeldt niet of de koeien soms ook geprotesteerd hebben. W.

Het volgende nummer van „Oost en West”
verschijnt op Zaterdag 24 December 1949

Lijst van Penningmeesters

LEDEN ! Wilt de contributie 1950 storten op het nummer van de postrekening van de penningmeester Uwer afdeling. Hieronder vindt gij de nummers dier postrekeningen vermeld:

ALKMAAR: 6102 t.n.v. Twentsche Bank, Alkmaar, ten gunste van rekening penningm. „Oost en West”, afd. Alkmaar.
AMERSFOORT: 409306 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Amersfoort.
AMSTERDAM: 300831 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. A'dam.
APELDOORN: 411357 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Apeldoorn.
ARNHEM: 67574 t.n.v. Twentsche Bank, Arnhem, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Arnhem.
BERGEN OP ZOOM: 20357 t.n.v. Firma Mierlo en Zn., Bergen op Zoom, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Bergen op Zoom.
BREDA: 409149 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Breda.
BUSSUM: 184056 t.n.v. Nederl. Handel Mij., Bussum t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Bussum.
DELFT: 2647 t.n.v. Amsterdamsche Bank, Delft, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Delft.
DEVENTER: 4196 t.n.v. Nederl. Handel Mij., Deventer, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Deventer.
DORDRECHT: 1598 t.n.v. Twentsche Bank, Dordrecht, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Dordrecht.
EDE: 83348 t.n.v. Nederl. Handel Mij., Ede, t.g.v. reken. penningm. „Oost en West”, afd. Ede.
EINDHOVEN: 411912 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Eindhoven.
ENSCHDE: 578 t.n.v. Twentsche Bank, Enschede, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Enschede.
EPE: 417951 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Epe.
FRIESLAND: 446809 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Friesland, te Leeuwarden.
T GOOI: 162852 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. 't Gooi, te Hilversum.

's-GRAVENHAGE: 135120 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. 's-Gravenhage.
GRONINGEN: 346873 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Groningen.
HAARLEM: 322265 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Haarlem, te Bloemendaal.
DEN HELDER: 14700 t.n.v. Twentsche Bank, Den Helder, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Den Helder.
's-HERTOGENBOSCH: 17570 t.n.v. firma Lanschot, Den Bosch, t.g.v. rek. penningm. „Oost en West”, afd. Den Bosch.
LEIDEN: 16225 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Leiden, te Oegstgeest.
MAASTRICHT: 7750 t.n.v. Nederl. Handel Mij., Maastricht, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Maastricht.
MEPPEL: 1574 t.n.v. Nederl. Handel Mij., Meppel, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Meppel.
MIDDELBURG: 46882 t.n.v. Twentsche Bank, Middelburg, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Middelburg.
DE MIJNSTREEK: 168393 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. De Mijnstreek te Heerlen.
NIJMEGEN: 236290 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Nijmegen.
ROTTERDAM: 186263 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. R'dam
SCHIEDAM: 440398 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Schiedam
TILBURG: 294069 t.n.v. Bankierskant. A. Janssens Mzn., Tilburg, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Tilburg.
UTRECHT: 11623 t.n.v. Nederl. Handel Mij., Utrecht, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Utrecht.
ZEIST: 417900 t.n.v. penningm. „Oost en West”, afd. Zeist.
Z. en N.-BEVELAND: 3815 t.n.v. Rotterdamsche Bankver. Goes, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Z. en N.-Beveland, te Goes.
ZWOLLE: 3811 t.n.v. Nederl. Handel Mij., Zwolle, t.g.v. rekening penningm. „Oost en West”, afd. Zwolle.
ZUTPHEN: 3053 t.n.v. Amsterdamsche Bank, Zutphen, t.g.v. rek. penningm. „Oost en West”, afd. Zutphen.

kerstmis 1949

Wij weten niet hoe het in Indonesië zal worden. Allen, die daar woonden en werkten, vrezen echter het ergste. Als die vrees bewaarheid wordt, blijft ons en de onzen uitsluitend de herinnering. Heel veel van die herinnering is, volgens bevoegde beoordelaars, vastgelegd in de boeken van **Abr. Exodus**. Dit werd voor ons als uitgever van die boeken een reden om voor de lezers van dit blad een aantal **Kerstpakketten** als volgt samen te stellen :

Pakket A. prijs f 10,—
bevattende:

**SERGEANT WEERS
INDISCHE
EIGENWIJZE LIEDJES
GENERAAL SWART**

Pakket B. prijs f 10,—
bevattende:

**ONS PLATJE
NAHAK
IN DE BIJGEBOUWEN
GENERAAL SWART**

Pakket C. prijs f 12,50
bevattende:

**SERGEANT WEERS
ONS PLATJE
GENERAAL SWART**

Pakket D. prijs f 12,50
bevattende:

**ONS PLATJE
DE MAKELAAR EN IK
EIGENWIJZE LIEDJES
GENERAAL SWART**

Pakket E. prijs f 15,—
bevattende:

**SERGEANT WEERS
ONS PLATJE
NAHAK
IN DE BIJGEBOUWEN
GENERAAL SWART**

Deze pakketten kunt U natuurlijk direct bij Uw boekhandelaar bestellen. U kunt ook ons Uw bestelling opgeven met de naam van Uw boekhandelaar, door wiens bemiddeling U een dezer pakketten wenst te ontvangen, onder opgave van „Letter”.

Levering van deze pakketten zolang onze voorraden strekken en waar deze van verschillende boeken niet groot meer is, gelieve U Uw bestelling zo spoedig mogelijk te willen doen.

Wijziging in de samenstelling der pakketten is niet mogelijk.

DUS: bestel bij Uw boekhandelaar of direct bij de uitgever:

N.V. LEITER-NYPELS POSTBUS 31
MAASTRICHT

VERENIGINGSNIEUWS

AFD. 'T GOOI. Donderdag 10 November, des avonds om 8 uur, hield de Heer L. Coomans de Ruiter een lezing over: **Volk en Beschaving in de Minahassa**, voor de Afdeling 't Gooi in Hotel Gooiland. De Heer Coomans de Ruiter behoeft geen aanbeveling. Hij is in verschillende afdelingen bekend en als spreker zeer gezien. In deze lezing liet spreker vooral uitkomen het Vriendschapsverdrag, dat de Nederlanders in het jaar 1679 met de bevolking van die landen gesloten hebben. Daardoor is er altijd een vrijere verhouding geweest tussen ons en hen, een verhouding, die ook aanleiding gaf tot een betere wederzijdse waardering. De aanhankelijkheid van de bevolking der Minahassa is wel het duidelijkst gebleken na de Japanse capitulatie. Toen de spreker daarvan vertelde, toen hij verhaalde van die duizenden en duizenden bij de opnieuw opgerichte herdenkingsnaald, toen waren de vele aanwezigen geroerd, niet alleen door het verhaal, maar ook door de eenvoudige taal en voordracht. De 200 toehoorders, waaronder ook verschillende niet-leden, hebben die avond genoten. Het kernachtig openingswoord van de Voorzitter, de Heer G. van Heteren, heeft er zeker toe bijgedragen, dat 4 nieuwe leden zich in de pauze opgaven.

AFD. HAARLEM. De Afdeling Haarlem van de Kon. Ver. „Oost en West” had door middel van een extra oproeping haar leden aangespoord een vergadering van de Groter Nederland Actie en de Nieuw-Guinea-Nederlandse Vrouwenbond bij te wonen. Vele leden waaronder ook het voltallig bestuur hadden aan die oproep gehoor gegeven. Het was voor de initiatiefnemers een succesvolle avond en de goed bezette zaal gaf meermalen haar grote instemming te kennen met het gesproken woord.

Het viel niet mee om, nadat het door de vergadering van de Groter Nederland Actie de avond tevoren vrij laat was geworden, 's morgens al voor dag en dauw gereed te zijn voor de excursie naar het Congo-Museum te Tervuren en Brussel. Ondanks het vroege uur waren alle 35 deelnemers en deelnemers tijdig op het appél en kon de grote reis beginnen. Met een 60 à 70 kilometer vaart toerden wij over de nieuwe autobaan en bereikten via de imposante Moerdijkbrug de Nederlandse grens. Het opont-houd bij de douane duurde vrij lang, doch geurige koffie en de nodige broodjes brachten een welkome afwisseling in deze rust-poze. Bij de Belgische douane ging het vlotter. Via Antwerpen en Boom werd om ongeveer 12 uur Brussel bereikt. Daar werd een uurtje gepauseerd om de leden gelegenheid te geven een korte wandeling te maken. Vervolgens werd weer ingestapt naar het einddoel, het Congo Museum. Het Museum is gelegen te midden van een magnifieke parkaanleg. De verschillende afdelingen werden met belangstelling bezichtigd en men was vol bewondering voor het groot aantal producten dat dit uitgestrekte koloniale bezit zowel uit het dieren-, planten- en delfstoffenrijk opleverde.

Geen wonder, dat in een land ten nauwste verbonden met een dergelijk overzees gebied een buitengewone welvaart heerst. Dit komt niet alleen het moederland ten goede, doch ook de inheemse bevolking van de Congo profiteert in grote mate van deze welvaart door culturele, hygiënische, medische en sociale verzorging, een verzorging welke deze primitieven zelf nog niet tot stand zouden kunnen gebracht hebben. Het is zeer goed gezien, dat in de zoölogische afdeling alle in het wild voorkomende dieren van de Congo in opgezette vorm aanwezig zijn; daardoor wordt ook voor de eenvoudige mensen belangstelling voor het museum ge-wekt en zodoende ook voor het koloniaal gebied. Voor de kunst-liefhebber vallen vooral de prachtige monumentale bronzen beelden en de artistiek bewerkte ivoren voorwerpen te bewon-deren. Het scheiden viel moeilijk, maar tenslotte moest ook weer de terugtocht worden aanvaard. Thans was het haltepunt de „Grote Markt” en werd daar gelegenheid gegeven nog ruim 1½ uur van het gezellige boulevardleven te genieten. Een tweetal van onze jongste medepassagieressen konden daar blijkbaar niet genoeg van krijgen en hun wegblijven gaf enige reden tot be-zorgdheid. Gelukkig kwamen zij na enig wachten toch nog op-dagen en wij konden precies om 6 uur langs de thans schitterend verlichte etalages en enorme lichtreclames via Laeken de donkere weg naar Antwerpen inslaan. Daar nog even op de Keizerlei ge-stoppt en precies 8 uur werd de Nederlandse grens bereikt.

In het Oranje Hotel te Breda werd naar ieders believen de inwendige mens op uitstekende wijze verzorgd. Alvorens te ver-trekken werd door de voorzitter een hartelijk woord van waar-dering en dank gesproken tot mejuffrouw Terol en de heer Hendriks, de organisatoren van deze trip, die op zo'n uitstekende wijze tot het welslagen van deze excursie hadden bijgedragen, ook de bestuurder van de autobus met zijn vrolijke liedjes kreeg een dankwoord te incasseren.

AFD. SCHIEDAM. De Afdeling Schiedam had 9 November j.l. een goede avond met een causerie over Nieuw-Guinea van Dr W. C. Klein. Ondanks het slechte weer was de opkomst zeer bevredigend. Spr. kent Nieuw-Guinea uit eigen werkzaamheid en door meerdere bezoeken, ook aan de andere, niet-Nederlandse helft; nog niet zo lang geleden keerde Dr Klein weer terug van zijn laatste reis naar die contreien. In een gemoedelijk praatje besprak de inleider voornamelijk — na een korte oriëntatie — de inheemse en uitheemse bewoners, hun gesteldheid, culturele belangen en aanraking en verwachtingen (verlangens). De grote kennis van mensen en toestanden leidde tot een rustig verhaal over de tegenstrijdigheden in de verhoudingen, maar ook over het samengaan in de verwachtingen en verlangens. In het bijzon-der legde spr. er de nadruk op hoe Nederland hier zeer zeker de meest ervaren is om de Iriaanse (dit is de nieuwe naam door de intellectuele Papoea gekozen) bevolking in al haar schake-ringen op te voeden tot zelfstandigheid. Zowel materieel als wat de personele zijde aangaat biedt Nederland hiertoe de aangewezen

STUDIECOMMISSIE

van de Koninklijke Vereeniging „Oost en West”

ouders in Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen, die hun kinderen voor studie in Nederland hebben achtergelaten of die het plan hebben, kinderen hierheen te sturen,

WEET U, dat de studietoelating van onze Vereni-ging tot taak heeft de behartiging van de belangen van kinderen, die op verzoek van de ouders als „pupil” zijn inge-schreven?

Kort samengevat omvat deze taak:

1. Zo nodig afhalen van de boot.
2. Zorgen voor goede huisvesting. Geregeld con-tact houden met de huisvestende familie en met de pupil zelf.
3. Verzorging van de studiebelangen. Geregeld contact met de schoolleiding en het nemen van maatregelen in het belang van de studie.
4. Het inlichten van de ouders over gedrag en ijver van hun kind(eren).
5. Het beheren van de financiën, waarvan iedere drie maanden verantwoording wordt afgelegd.

Wendt U voor inlichtingen tot de **Studietoelating**, Javastraat 82, 's-Gravenhage. Telefoon 111419.

Wilt U dit doorgeven aan belanghebbenden, die ons blad niet lezen?

OPROEP.

Van de Vereeniging Studietoelating te Batavia, welke ons werk op hoge prijs stelde, verkreeg de Koninklijke Vereeniging „Oost en West” de volle eigendom van al haar bezittingen, bestaande voor de ene helft uit effecten en voor de andere helft uit voorschotten en Indische banksaldi, waarvan transfer naar Holland in de eerstvolgende jaren uitge-sloten is.

Onze vereniging aanvaardde deze bezittingen, daarbij op zich nemende zoveel mogelijk de werkwijze van de Studie-bank na te volgen inzake het verlenen van financiële steun aan jongelieden bij hun studie.

Hieraan zijn de volgende voorwaarden verbonden:

1. voor steunverlening komen alleen in aanmerking jonge-lui, die uitmunten door studie-aanleg blijkens diploma's en/of getuigschriften.
2. steunverlening wordt uitsluitend verstrekt aan Neder-landse onderdanen, die de bedoeling hebben na vol-brachte studie, een werkkring in Indonesië te aanvaarden.
3. de gelden worden in leen verstrekt en moeten na vol-brachte studie terugbetaald worden, waartoe zekerheid gesteld moet worden, meestal in de vorm van 2 borgen.

Jongelieden, die menen in aanmerking te komen voor deze steunverlening, kunnen schriftelijk daartoe het verzoek richten tot de algemeen secretaris van het hoofdbestuur, Dr. Kuyperstraat 5, te 's-Gravenhage, met uitvoerige opgaaf van redenen, welke steunverlening noodzakelijk maken. Aangezien het voor deze steun beschikbare bedrag beperkt is, kunnen slechts enkele jongelieden daarvoor in aanmer-king komen.

Na 15 December a.s. kunnen geen verzoeken meer in be-handeling genomen worden.

Nog is het tijd voor de Kalender!

Vóór het te laat is! U kunt nu nog exemplaren van onze fraaie kalender bestellen, die dan nog tijdig vóór de a.s. feestdagen in Uw bezit kunnen zijn!

De kalender bestaat uit zes bladen, elk voorzien van een driekleurendruk illustratie uit Oost en West. Een sieraad voor Uw huiskamer. Meer dan een sieraad: een dagelijkse herinnering aan de landen, die ons lief zijn.

Deze kalenders van de Koninklijke Vereeniging Oost en West kunnen, tegen betaling van f 2,50, afgehaald worden bij de secretariaten der Afdelingen of bij het Hoofdbestuur, Dr. Kuypersstraat 5, Den Haag. Voor toezending per post kan men bestellingen, met remise van f 2,60, richten tot laatstgenoemd adres door storting op **post-rekening 14574 Oost en West, Den Haag**. Dit geldt voor bestemmingen in Nederland, Indonesië, Nederlandse Antillen en Suriname. Voor het buitenland bedraagt de prijs f 2,50 plus f 0,20, terwijl door degenen die de kalender als aangekende zending wensen te ontvangen f 0,15 aan aantekenrecht boven deze portiebedragen verschuldigd is. Hiernaast staat een afbeelding, welke voorkomt op één der kalenderbladen.

mogelijkheden. Ook als vestigingsland voor de Indische Nederlanders, die aan deze omgeving de voorkeur geven, zag spr. mogelijkheden, omdat de Iriaanse bevolking geen bezwaar heeft tegen deze immigratie-bedoelingen. Nieuw-Guinea zal Nederland echter offers kosten; van gewin moet men zich geen overdreven voorstellingen maken. Ook de tegenstromingen en de hieraan ten grondslag liggende invloeden vonden duidelijke bespreking. Na de lezing kwamen interessante lichtbeelden, terwijl tot slot verschillende vragen beantwoord werden. Het woord van dank, dat de ondervoorzitter, de heer Du Mez, sprak, liet geen twijfel aan het welslagen van deze avond.

Bij voldoende belangstelling hoopt het A. B. in 1950 een K.L.M.-lezing- en filmavond te houden in een zaal voor circa 300 toehoorders.

AFD. BREDA. Op Woensdag 16 November j.l. organiseerde de Afd. Breda, in samenwerking met de K.M.A., een filmvoorstelling annex causerie in de mooie cantine van deze militaire onderwijsinstelling. Vertoond werden enige films van de B.P.M., betreffende de opsporing en winning van aardolie; tevens gaf de heer Margerdank een zeer duidelijke uiteenzetting hiervan. Zowel de causerie als de films werden voor de ditmaal in grote getale opgekomen leden aandachtig gevolgd. Na afloop bestond gelegenheid de mooie receptiezaal en de bibliotheek van de K.M.A. te bezichtigen, waarvan druk gebruik werd gemaakt. Zeer voldaan gingen de talrijke aanwezigen huiswaarts, opgetogen over de interessante avond. De cadetten, die aangewezen waren om de gasten zowel bij het binnenkomen als bij de rondgang als gids te dienen, kweten zich op uitstekende wijze van hun taak.

AFD. BERGEN OP ZOOM. Op Vrijdag 21 October j.l. hield Drs. L. Coomans de Ruiter een lezing met lichtbeelden over: „Uit Borneo's Wonderwereld”. Aangezien deze lezing reeds meermalen in het Verenigingsnieuws is besproken, menen wij over de inhoud kort te mogen zijn. Ook hier boeide de heer Coomans zijn gehoor zeer door de wijze, waarop de lezing werd voorgedragen.

Vrijdagavond 11 November organiseerde wij een filmavond, verzorgd door Klankfilmbedrijf Filmolone alhier. Voor de pauze een film betreffende „het bezoek van H.K.H. Prinses Juliana aan Suriname en Curaçao”. Daarna de film „Jacure” (jagers der Amazone), een productie van de ontdekkingsreiziger Frank Buck. Deze film neemt ons mede naar de grotendeels nog onbekende en uitgestrekte gebieden van de Amazone, waar de camera ons de avonturen van twee vermelde onderzoekers laat meeleven. In de onbekende oerwouden van het Amazonegebied stuiten zij op wilde dieren die zij in opdracht van een dieren tuin, levend in handen trachten te krijgen. De film (voorzien van Nederlands

gesproken woord) onthult hier de geheimen van het oerwoud op adembenemende wijze. De belangstelling was buitengewoon groot.

16 December a.s. spreekt onze stadgenoot Dr P. Kowinga over: Van New-York naar Grand Isle in de delta van de Mississippi, het land van Jean Luffite, de piraat, waar tot de komst der olie-industrie de tijd stilgestaan schijnt te hebben. Geïllustreerd met lichtbeelden van Land en volk, flora en fauna, deels is natuurlijke kleur.

Vrijdag 13 Januari 1950 spreekt voor ons Z.Exc. Lt. Admiraal b.d. C. E. L. Helfrich. Onderwerp: „Aspecten van de oorlog in Ned. Indië in 1941-42, mede in verband met de huidige toestand”. Leden komt ook, als er geen film is, in grote getale op!

AFD. EDE-WAGENINGEN. Donderdag 24 November hield de heer Coomans de Ruiter in de zaal Reehorst een aardige causerie over de fauna in Borneo en Sumatra. De zaal was goed bezet, behalve onze leden hadden wij uit propagandistische overwegingen de leden van „het Nut” en van de Natuurhistorische Vereniging ook uitgenodigd. De aanwezigen volgden de spreker aandachtig op zijn tochten door Zuid Sumatra en Borneo en zijn aanraking met de dierenwereld uit de rimboe, geïllustreerd door mooie lantaarnplaatjes. Het was een geslaagde avond.

AFD. ALKMAAR. Op Donderdag 15 December a.s. zal een filmvertoning plaats vinden in het Wapen van Heemskerk, Breedstraat, Alkmaar. Aanvang 20 uur. Als spreker treedt op de heer J. W. van Eck van de afdeling Cultureel Contact van het departement van Overzeese Gebiedsdelen, die een inleiding zal houden. Daarna worden de volgende films vertoond: 1. Peoples of the Indies; 2. Indonesië werkt weer (II); 3. Flitsen uit Oost Indonesië; 4. Prinses Juliana in Curaçao; 5. Prinses Juliana in Suriname. Leden hebben vrije toegang, terwijl niet-leden een toegangsprijs van f 0,40 betalen. Gaarne wekken wij U op deze avond bij te wonen.

AFD. DORDRECHT. In Januari a.s. zal, in samenwerking met de Koninklijke Vereeniging „Onze Vloot” en het Algemeen Nederlandsch Verbond de Heer Piet Bakker, de o.a. uit „Elsevier” zo zeer bekende schrijver, een lezing houden over zijn boek „De Slag op de Javazee”. T.z.t. zult U daarvoor een uitnodiging ontvangen.

AFD. NIJMEGEN. Op 17 October sprak Piet Bakker over „de Slag in de Javazee”. Hij bracht zijn toehoorders bij de bemaning van een onderzeeër, welke, na twee vijandelijke bodems te hebben getorpedeerd, duikt om aan de aanval van de Jappen te ontkomen en twee etmalen, doodstil liggend veertig meter onder

de zeespiegel, bestookt met dieptebommen, moet wachten alvorens te kunnen ontsnappen. Het werd een boeiende voordracht, waarin de strijd op leven en dood prachtig werd weergegeven.

Op 7 November, de tweede avond van het winterseizoen, sprak Luitenant-Admiraal C. E. L. Helfrich over „de aspecten van de oorlog in Nederlands-Indië in 1941—1942”. Na het uitvoerig verslag, dat reeds in ons nummer 16, d.d. 5 November j.l. is verschenen, behoeft het geen betoog dat de lezing van Zijne Excellentie met gespannen aandacht werd gevolgd door de talrijke toehoorders, onder wie Kolonel Muller, Commandant K.N.I.L. en Luitenant-Kolonel-Waarnemer, Molenaar, vergezeld van een dertigtal hunner Officiëren. Duidelijk deed spreker uitkomen hoe dapper de Nederlandse vloot en Luchtmacht hebben meegestreden tegen de Jappen en hoe mede daardoor Australië ternauwernood ontsnapt is aan een Japanse bezetting. Wat er „in verband met de huidige toestand” gezegd moest worden? Het is maar een droeve geschiedenis. Twee mooie avonden, twee uitnemende sprekers: de eerste gevoelig, de tweede streng. Beide hebben met hun voordracht geëerd „Zij, die voor het Vaderland van Toen vielen”.

AFD. FRIESLAND. Het winterseizoen te Leeuwarden werd op 11 October succesvol geopend met de vertoning van „Wordende Wereld”, een nieuwe film van het Indisch Voorlichtings-Bureau. Was de film goed, de lezing, die de Directeur van dit bureau, de heer I. van Weeren, eraan vooraf liet gaan, was uitmuntend; uitvoerig en overtuigend toonde hij aan, dat „Oost en West” nog wel degelijk een mooie culturele taak te vervullen heeft.

De tweede avond was op 19 November georganiseerd, wederom in Hotel „Amicitia” te Leeuwarden. Voor een stampvolle zaal sprak de bekende auteur Anthony van Kampen over „Nieuw Guinea en Jungle Pimpel” i.c. controleur J. V. de Bruin. Het was muistil in de zaal, die ademloos zat te luisteren naar het boeiend relaas van de spreker. De mede vertoende lantaarnplaatjes, waarbij de heer Van Kampen voortging te vertellen, trokken intens de belangstelling.

Op 21 December a.s. zal de K.L.M. voor de Friese afdeling de nieuwe West-Indische film vertonen. Plaats: Hotel „Amicitia”; aanvang acht uur.

WIJZIGING IN SPREKERSLIJST.

Ir J. H. Schijfsma woont thans G. van Amstelstraat 97, Hilversum.

Grote maatschappij
vraagt voor haar

Cultuurondernemingen in Indonesië

BOEKHOUDKUNDIG PERSONEEL

in het bezit van diploma Mulo of
H.B.S. 3j.c., benevens praktijk-
diploma boekhouden.

Brieven met volledige inlichtingen betr. leeftijd,
opleiding en praktijk onder no. 6705 aan Adv.
Bur. Jan C. Verheul & Co., N.Z. Voorburg-
wal 286, A'dam-C.

Groot Handelsconcern vraagt voor haar
kantoor te Amsterdam een

geroutineerde
(steno-)typiste,

bij voorkeur in het bezit
van een Mulo-diploma.

Brieven met volledige inlichtingen betreffende leef-
tijd, opleiding en praktijk onder no. 6304 aan Adv.Bur.
Jan C. Verheul & Co., N.Z. Voorburgwal 286, A'dam-C.

10 December 1949

42e Jaargang

No. 18

Officieel Orgaan der Koninklijke Vereeniging

„OOST EN WEST”

Beschermheer Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden

Algemeen Voorzitter: Ch. J. I. M. Welter

Algemeen Secretaris: Mr. L. van Son

Algemeen Penningm.: Mej. L. H. Krüger

* * *

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West” streeft er naar bij het Nederlandse Volk kennis te kweken van en belangstelling te vergroten in de Gewesten Overzee. Zij geeft een geïllustreerd orgaan uit, onder redactie van het dagelijks bestuur, waarin artikelen worden opgenomen die actuele vraagstukken de overzeese gewesten betreffende behandelen. **Redactie en administratie: Dr. Kuiperstraat 5, 's-Gravenhage. Tel. 115936. Giro 14574.**

Uitgave Three Castles, P. C. Hooftstraat 18, Amsterdam, Telefoon 99 66 2.

Drukker: Schefferdrukkerij, Dordrecht.

Aanmelding voor het lidmaatschap — per kalenderjaar — kan geschieden bij het secretariaat van het hoofdbestuur, Dr. Kuiperstraat 5, te 's-Gravenhage, zomede bij het Secretariaat van de afdelingen. De contributie bedraagt ten minste f 7,50 per jaar, terwijl het officieel orgaan „Oost en West”, aan alle leden gratis wordt toegezonden. Zij die toetreden als lid na 31 October, betalen een contributie van ten minste f 7,50, welke tevens geldt voor het volgende jaar. Indien vóór 1 December van het lopende jaar het lidmaatschap niet is opgezegd bij een der hoger gemelde secretariaten, wordt dit geacht stilzwijgend te zijn verlengd. Donateurs minimum f 10,— per jaar.

Buiten het lidmaatschap om, is het mogelijk zich te abonneren op het orgaan van „Oost en West”. Het abonnementsgeld bedraagt f 9,— per jaar. Indien een abonnement niet is opgezegd 14 dagen vóór het einde van het jaar, waarover het abonnement loopt, wordt het geacht zonder meer te zijn geprolongerd.

Abonnementen kunnen op ieder tijdstip ingaan.

Advertenties: Alle gegevens worden op aanvraag gaarne verstrekt door de Uitgeverij, P. C. Hooftstraat 18 te Amsterdam, telefoon 99 66 2.

PASAR

Kleine annonces van ten hoogste 8 regels. Prijs per plaatsing f 3,50. Teksten aan Uitg. Three Castles, Postbus 535, Amsterdam. Plaatsing geschiedt nadat de kosten zijn overgemaakt op postreken. 5324 t.n.v. Firma H. Oyens en Zonen, Keizersgracht 279-283, Amsterdam, onder vermelding „Voor Three Castles - Pasar”. Opgaven en kosten dienen uiterlijk binnen veertien dagen voor de verschijning van een nummer in ons bezit te zijn.

HOROSCOOP. Dame, die in Bandoeng voor leden van de Ned. Ind. Plantersbond **horoscopen uitwerkte**, wil dit ook hier gaan doen, ook voor niet-leden. Prijs f 10,—, opg. man of vrouw, datum, maand, jaar, plaats en tijd (kan voor in Ned. geb. aangevraagd worden bij Burg. Stand, onkosten 50 cent) van geboorte. Inl. schriftelijk no. 70, Bur. Three Castles, P. C. Hooftstraat 18, Amsterdam.

SLAMAT-DATENG. Vrijdag 16 Dec. a.s. is er in de Marijkezaal van Grand Hotel „Central” wederom, zoals elke 3e Vrijdag der maand een „**Slamet-Dateng-avond**” (on tandakera). Leden van de ver. „Oost en West” kunnen hiervoor gratis bij de chef van het Café een Lidmaatschapskaart verkrijgen. Plaatsen worden zonder verplichtingen gereserveerd. Het is er altijd gezellig, men treft er zijn vrienden en kennissen.

De Directie, GRAND HOTEL „CENTRAL”

VACANT

**F KLOOS EN ZONENS
WERKPLAATSEN N.V.**

KINDERDIJK Z.H

TELEF. K 1859, 251

ROTTERDAM 72886

STAALCONSTRUCTIES:

BRUGGEN

KRAANBANEN

SLUISDEUREN

KANTOORGEBOUWEN

LANDBOUWSCHUREN

FABRIEKSGEBOUWEN

HOOGSPANNINGSMASTEN

SPOORWEGMATERIAAL:

WISSELS

KRUISINGEN

LANDBOUWMACHINES:

DORSMACHINES

DRAADSTROPERSEN

AARDAPPELROOIMACHINES

VAN NIEVELT: GOUDRIAAN & CO'S STOOMVAART MAATSCHAPPIJ N.V.

ROTTERDAM-ZUID AMERIKA LIJN

Geregelde diensten voor
Passagiers, Post en goederen

tussen **Rotterdam** en

Brazilië

Uruguay

Argentinië

vice versa

Hoofdagente:

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Veerhaven 2 Rotterdam

telegram-adres: NIGOCO telefoon 23320

Agenten:

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Prins Hendrikkade 86 Amsterdam

telegram-adres: NICOGO telefoon 49931

**H. P. Gelderman & Zonen
N.V.**

OLDENZAAL

FABRIKANTEN VAN:

ruwe-

geverfde-

gebleekte-

en bedrukte katoenen-

celvezel-

en kunstzijden

Manufacturen

**VAN HOUTEN'S
CHOCOLADE**

wereldvermaard!

**Steeds weer
gewaardeerd ...
Honig's
Soepen**

Probeer U nu eens **Honig's
Cakemeel** voor fijne cake
en gebak!

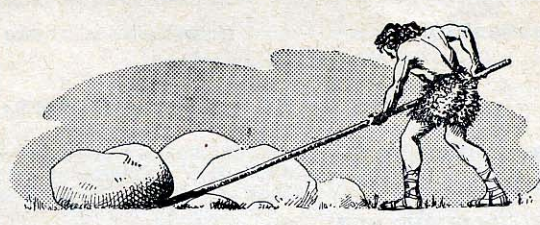
HONIG

Geniet in elk gesin!

VERKRIJGBAAR BIJ IEDERE GOEDE ZELFSTANDIGE KRUIDENIER

HBU **HBU**

De grote vondsten van de mens.

De hefboom

een der meest revolutionnaire
vindingen van de primitieve
mens. Zij verveelvoudigde zijn
zwakke krachten. De diensten
van Uw bank kunnen U in
veel gevallen tot een hef-
boom zijn.

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

DE TWENTSCHE BANK N.V.
AMSTERDAM

VESTIGING TE LONDEN:
B. W. Blijdenstein & Co.
54-55-56 Threadneedlestreet, E.C. 2

VERTEGENWOORDIGER TE NEW YORK:
A. Philippe von Hemert
42 Broadway

Wessanen's Koninklijke Fabrieken N.V.
Opgericht 1765 Wormerveer

Meelfabrieken

Oliefabrieken

Mengvoederfabriek

Rijstpellerij

Havermoutfabriek

Cacaofabriek